

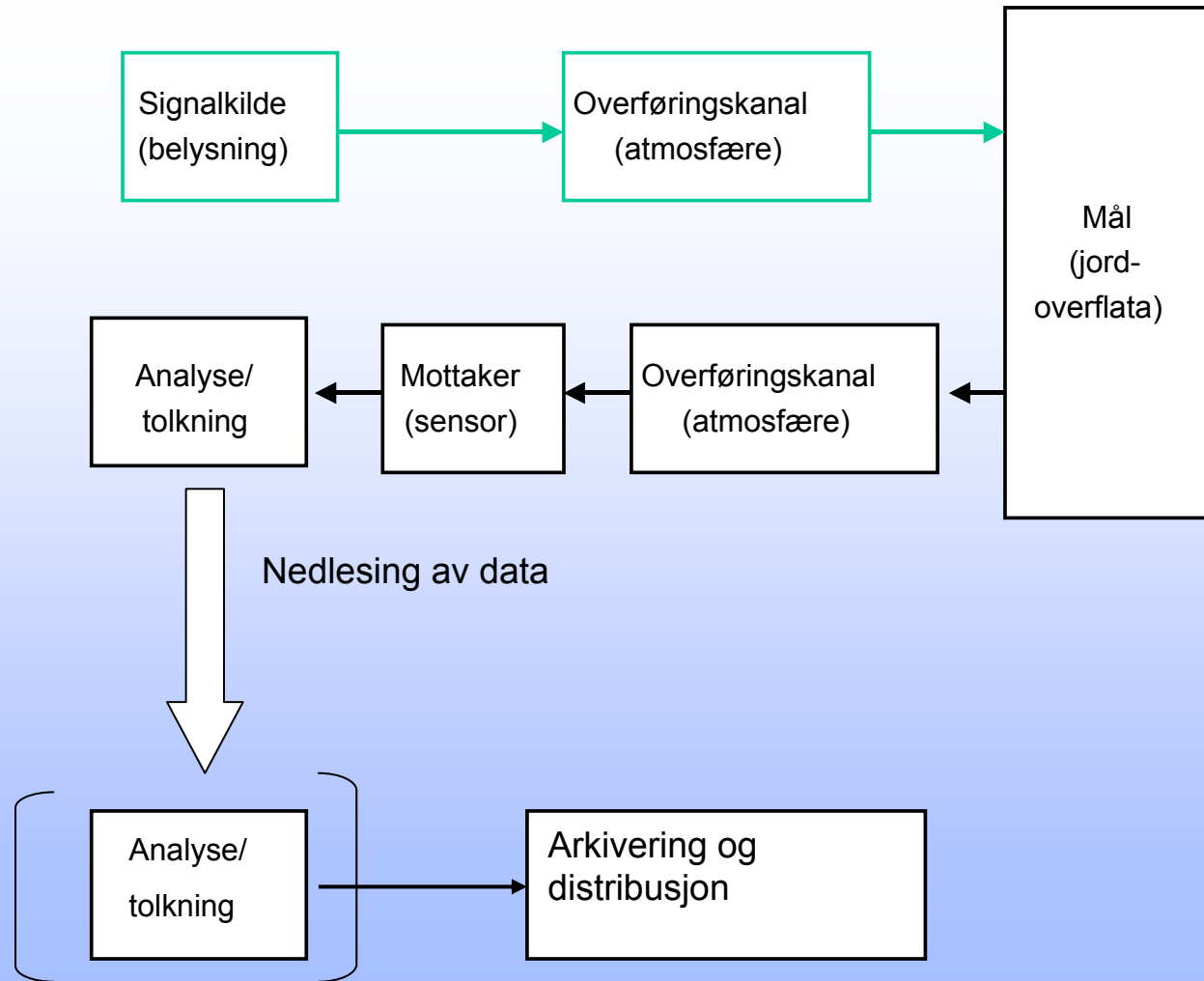

ROMTEKNOLOGI

Nyttelaster for jordobservasjon

Gunnar Stette
G.Stette@tele.ntnu.no

System for jordobservasjon

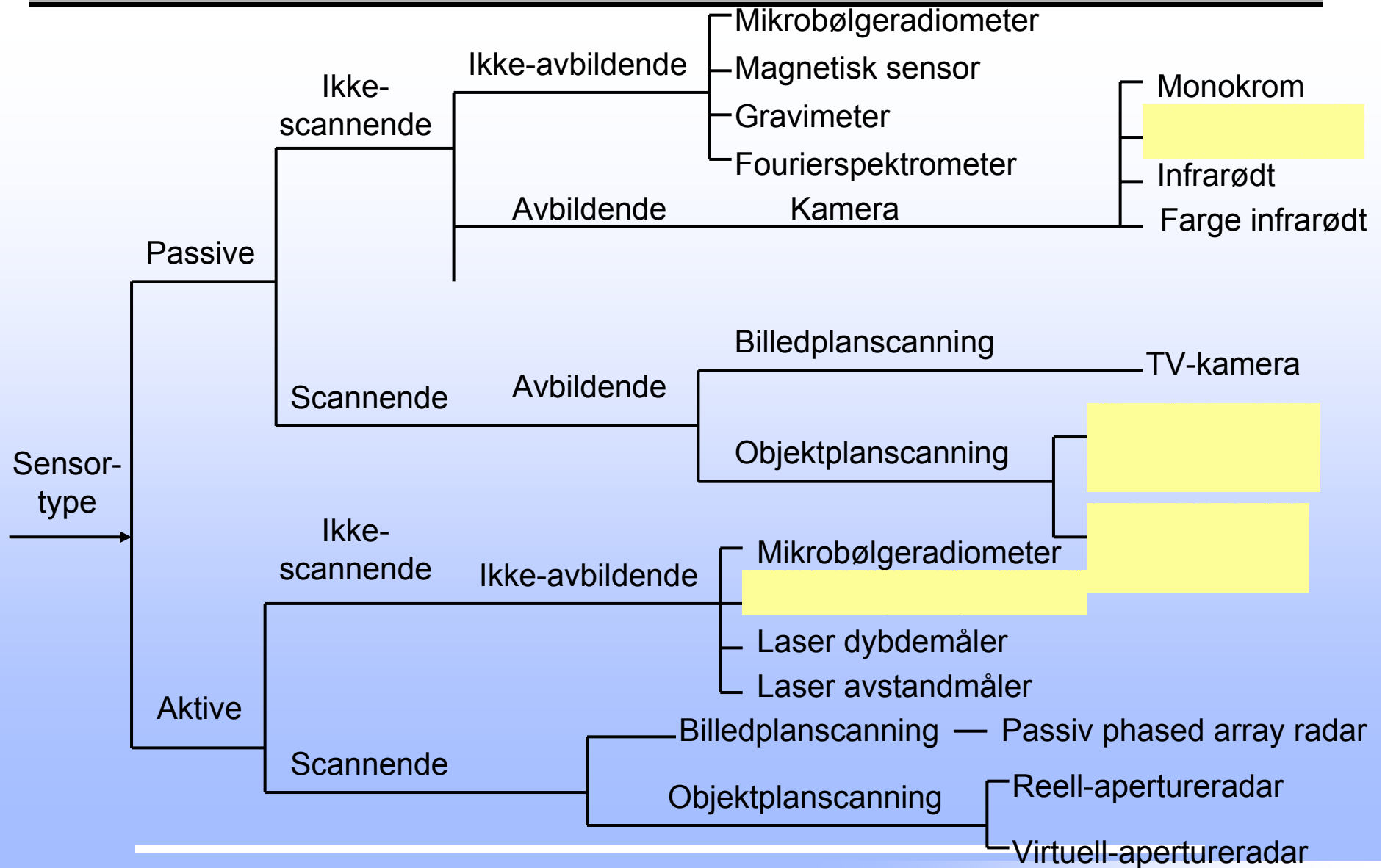

Oversikt

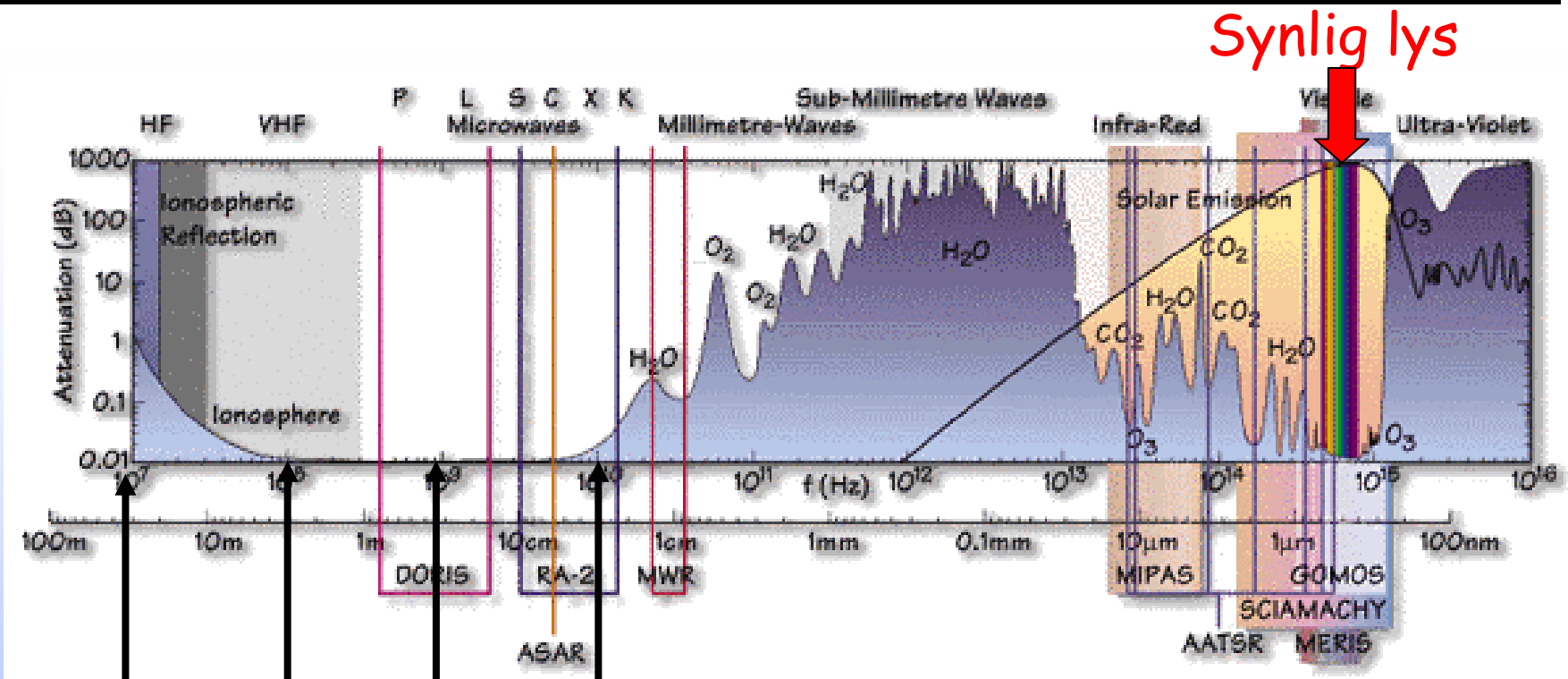

- Systemer for jordobservasjon
- Vinduer i atmosfæren
  - Mikrobølger
  - Optisk observasjon
- Radar med syntetisk aperture (SAR)
- Interferometri
- Optisk deteksjon
  - Grunnleggende begrensninger
  - GOME
- Meteorologiske satellitter

Oversikt over instrumenter

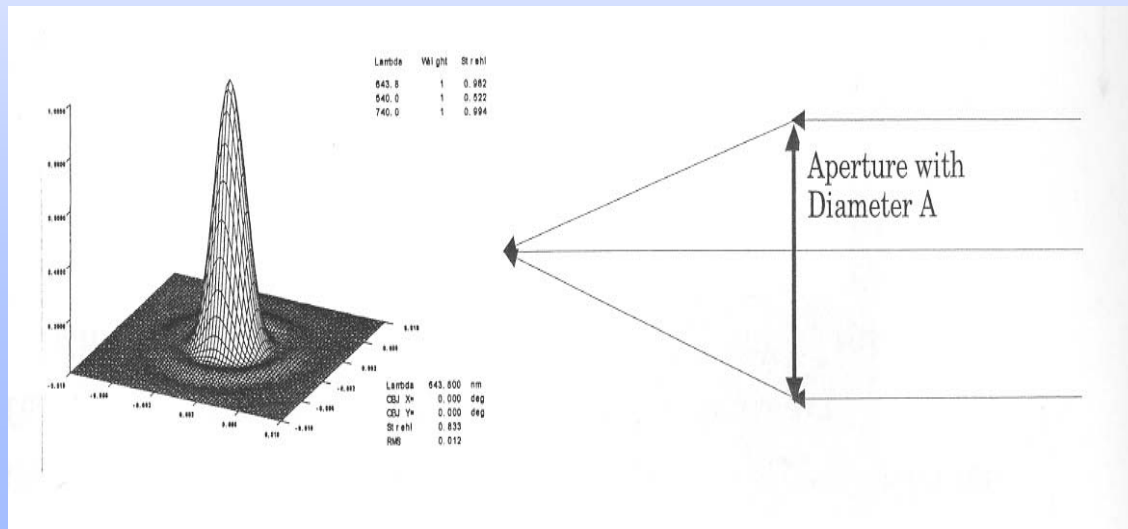
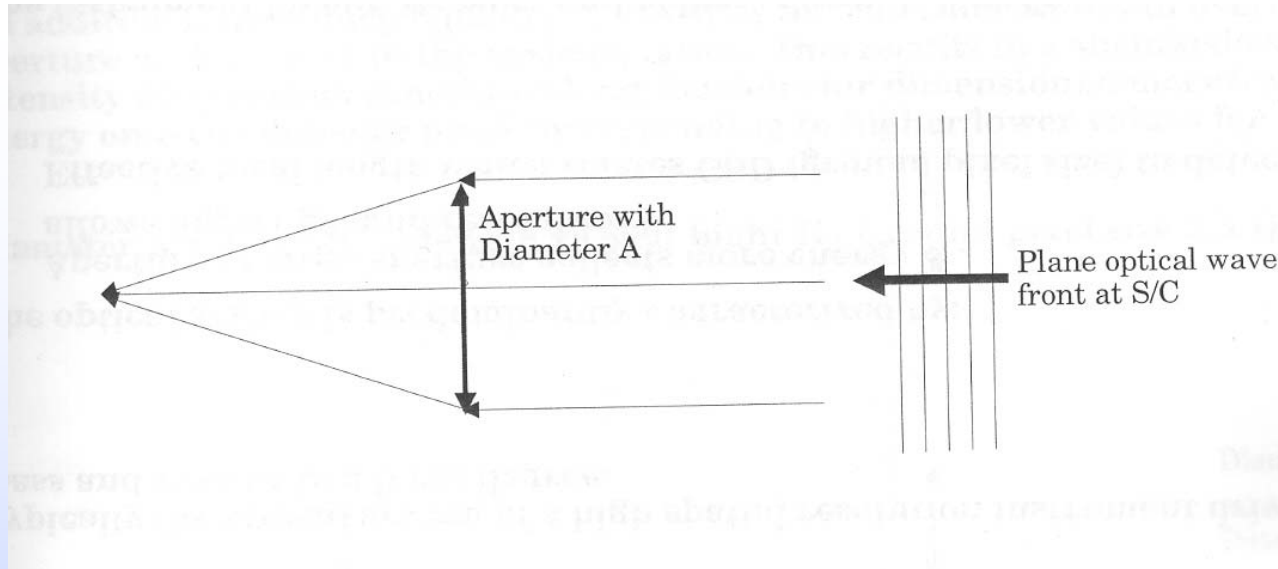
Vinduer i atmosfæren

10 MHz , 30 m
 100 MHz , 3 m
 $1000 \text{ MHz} = 1 \text{ GHz}$, 30 cm
 10 GHz , 3 cm

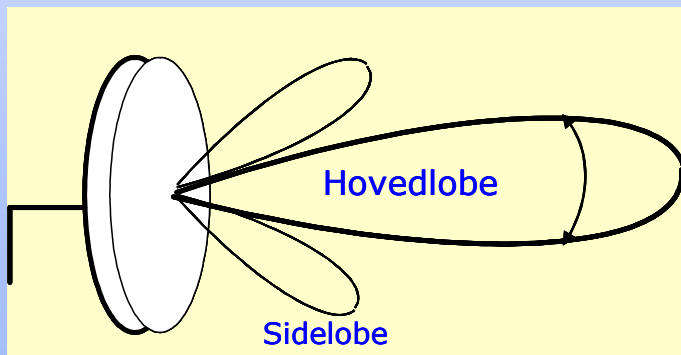
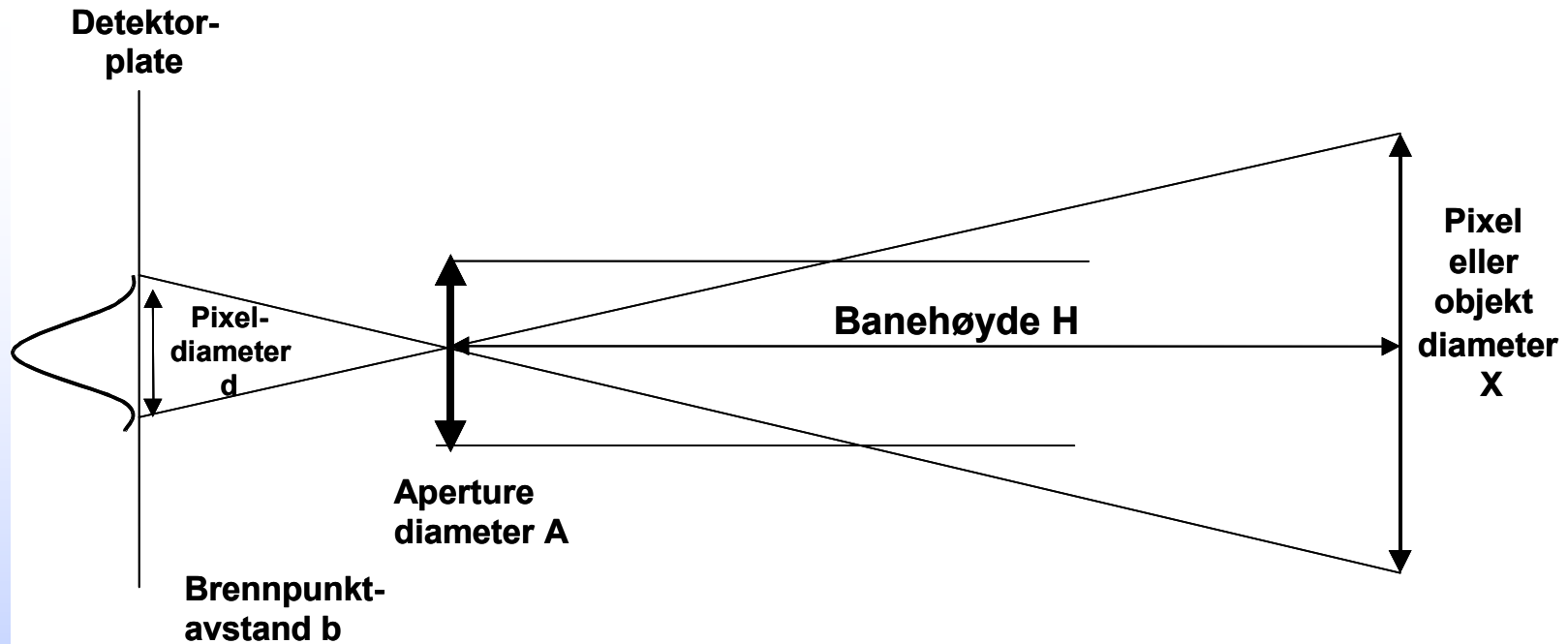
0,5 μm

OPPLØSNING

Oppløsningen er bestemt av aperturdiameter og bølgelengde.

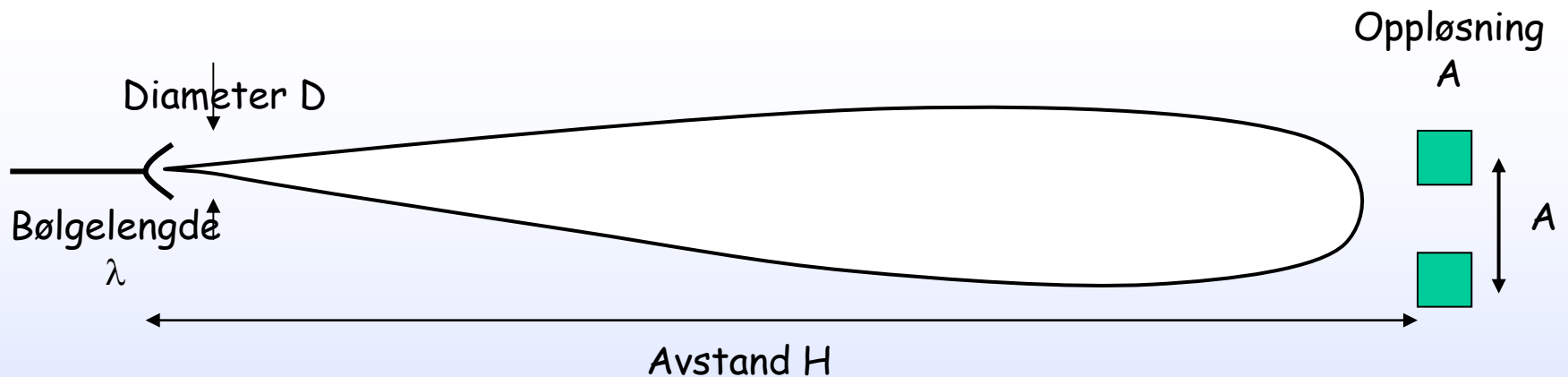
Utforming av kamera i satellitt.

$$\text{Vinkelopplosning } \theta = \frac{1,22D}{\lambda} \text{ rad}$$

$$\theta_{3dB} = \frac{72 \cdot \lambda}{D} \text{ grader}$$

Bruk av lys (optisk) og radiobølger (radar)

Optisk

$\lambda = 0,5 \mu\text{m}$
 $D = 10 \text{ cm}$
 $H = 1000 \text{ km}$

$$A = H \cdot \frac{1,22 \cdot \lambda}{D} = 1000000 \cdot \frac{1,22 \cdot 0,5 \cdot 10^{-6}}{0,1} = 6 \text{ meter}$$

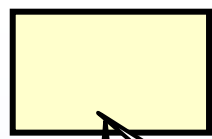
RADAR

$\lambda = 0,03 \text{ m}$
 $F = 10 \text{ HGz}$
 $D = 3 \text{ m}$
 $H = 1000 \text{ km}$

$$A = H \cdot \frac{1,22 \cdot \lambda}{D} = 1000000 \cdot \frac{1,22 \cdot 0,03}{3} = 12200 \text{ meter}$$

Hvordan lage radarbilder med høy oppløsning?

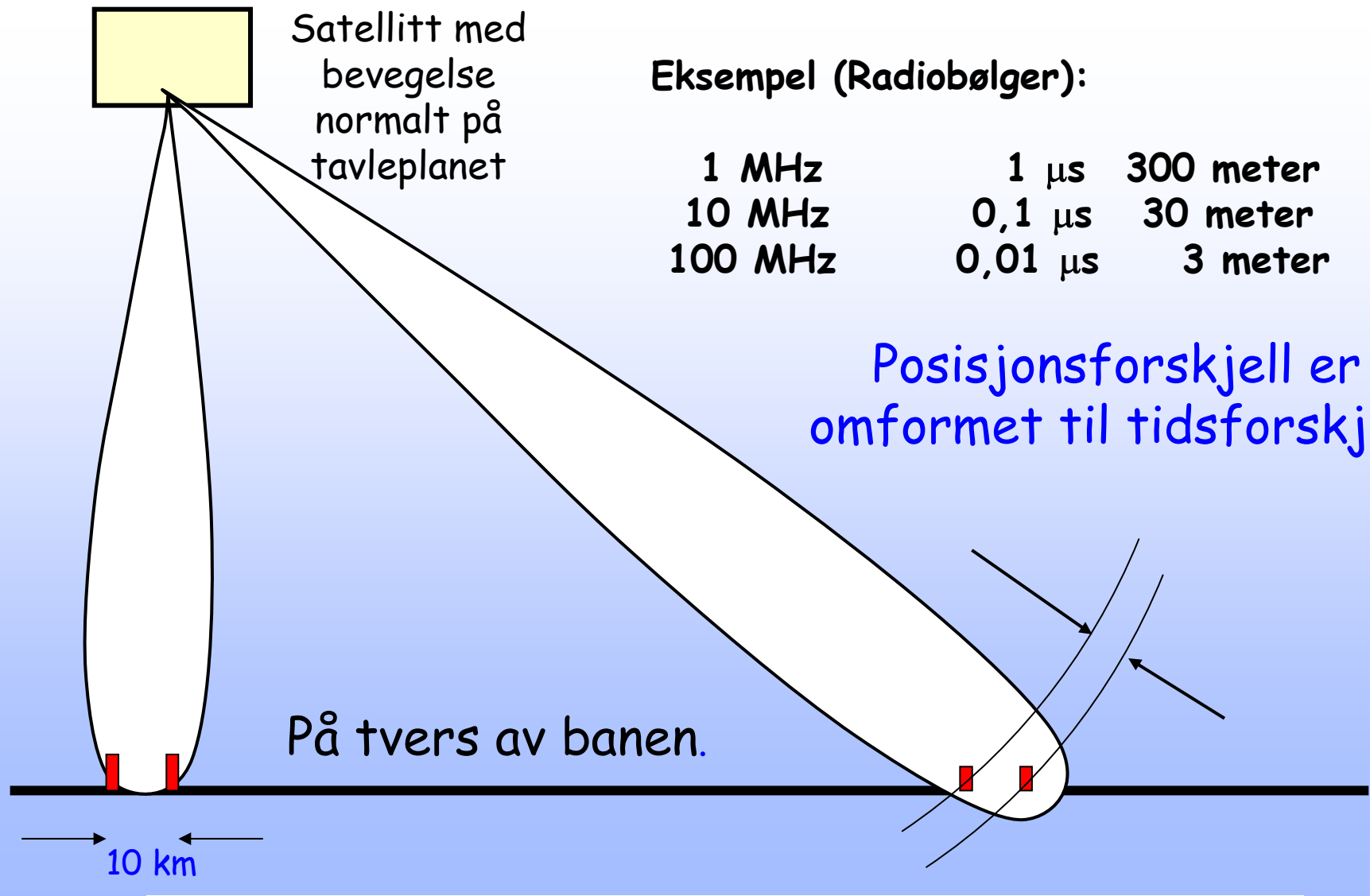

Satellitt med bevegelse normalt på tavleplanet

Eksempel (Radiobølger):

1 MHz	1 μ s	300 meter
10 MHz	0,1 μ s	30 meter
100 MHz	0,01 μ s	3 meter

Posisjonsforskjell er omformet til tidsforskjell

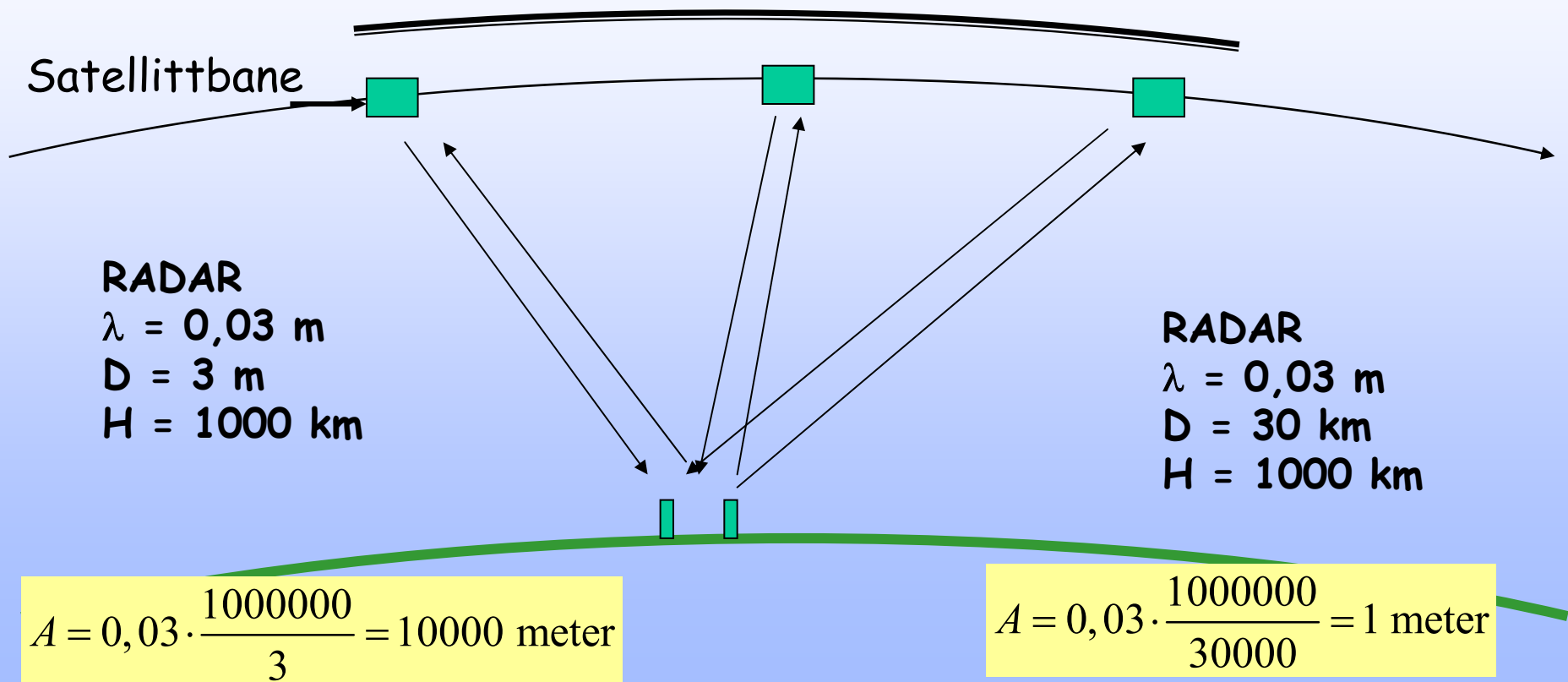
På tvers av banen.

10 km

Langs banen

Utsendte pulser og mottatte reflekser registreres nøyaktig med amplitude, fase og posisjoner. Dermed blir radarbildet "som om satellitten er tilstede samtidig over den aktuelle banedelen". Dette gir en stor "syntetisk aperture".

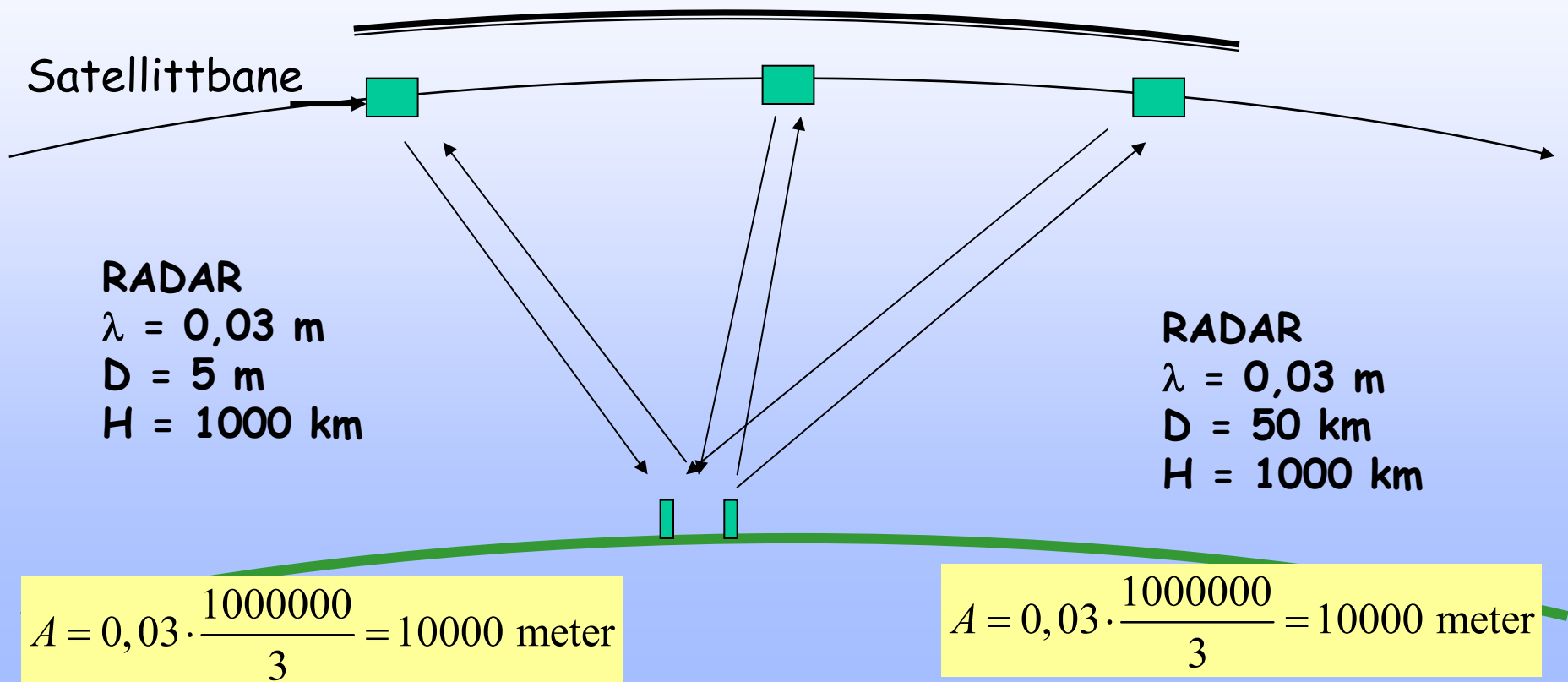
Syntetisk aperture

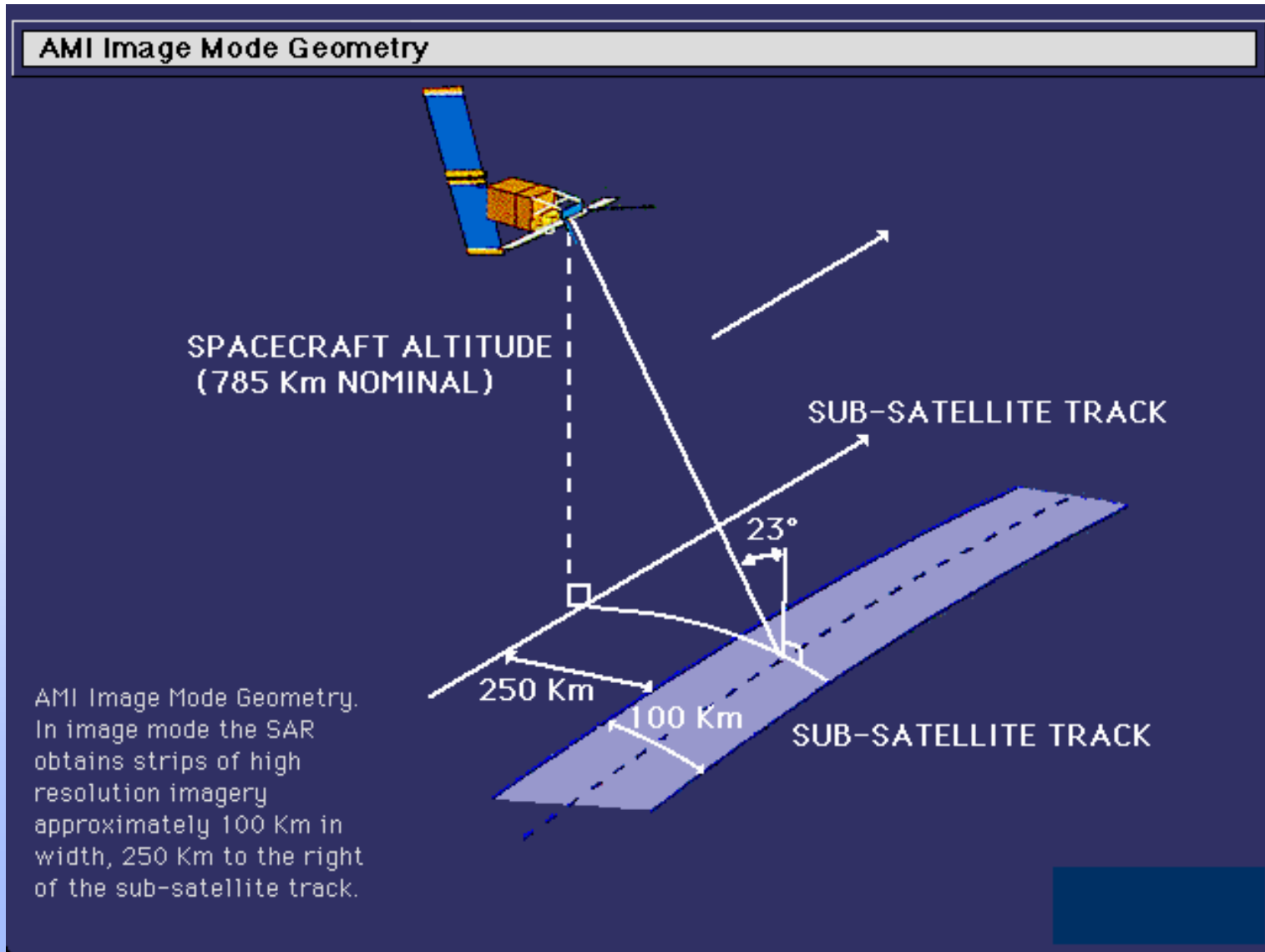
Langs banen

Utsendte pulser og mottatte reflekser registreres nøyaktig med amplitude, fase og posisjoner. Dermed blir radarbildet "som om satellitten er tilstede samtidig over den aktuelle banedelen". Dette gir en stor "syntetisk aperture".

Syntetisk aperture

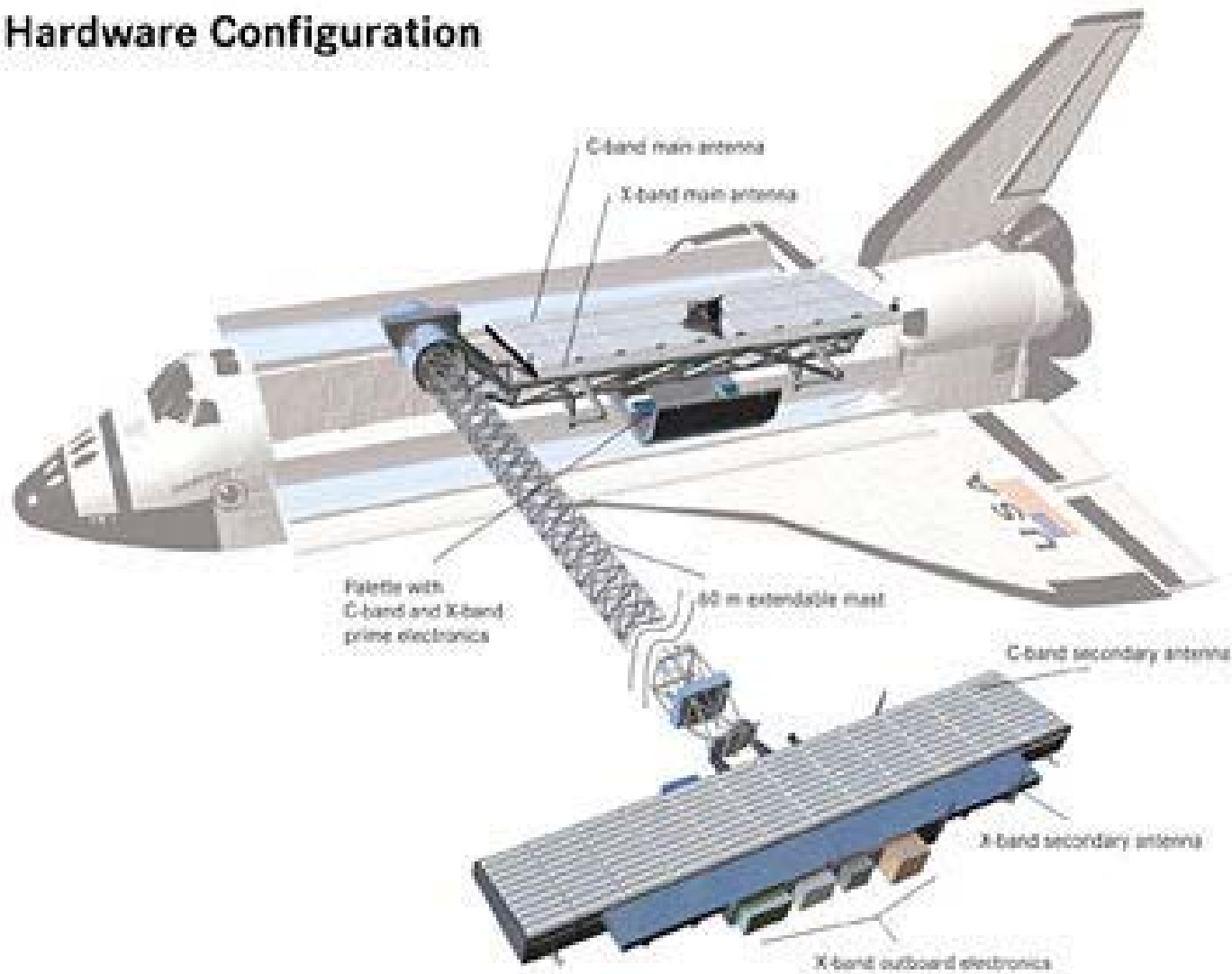

Prinsippiell virkemåte SAR

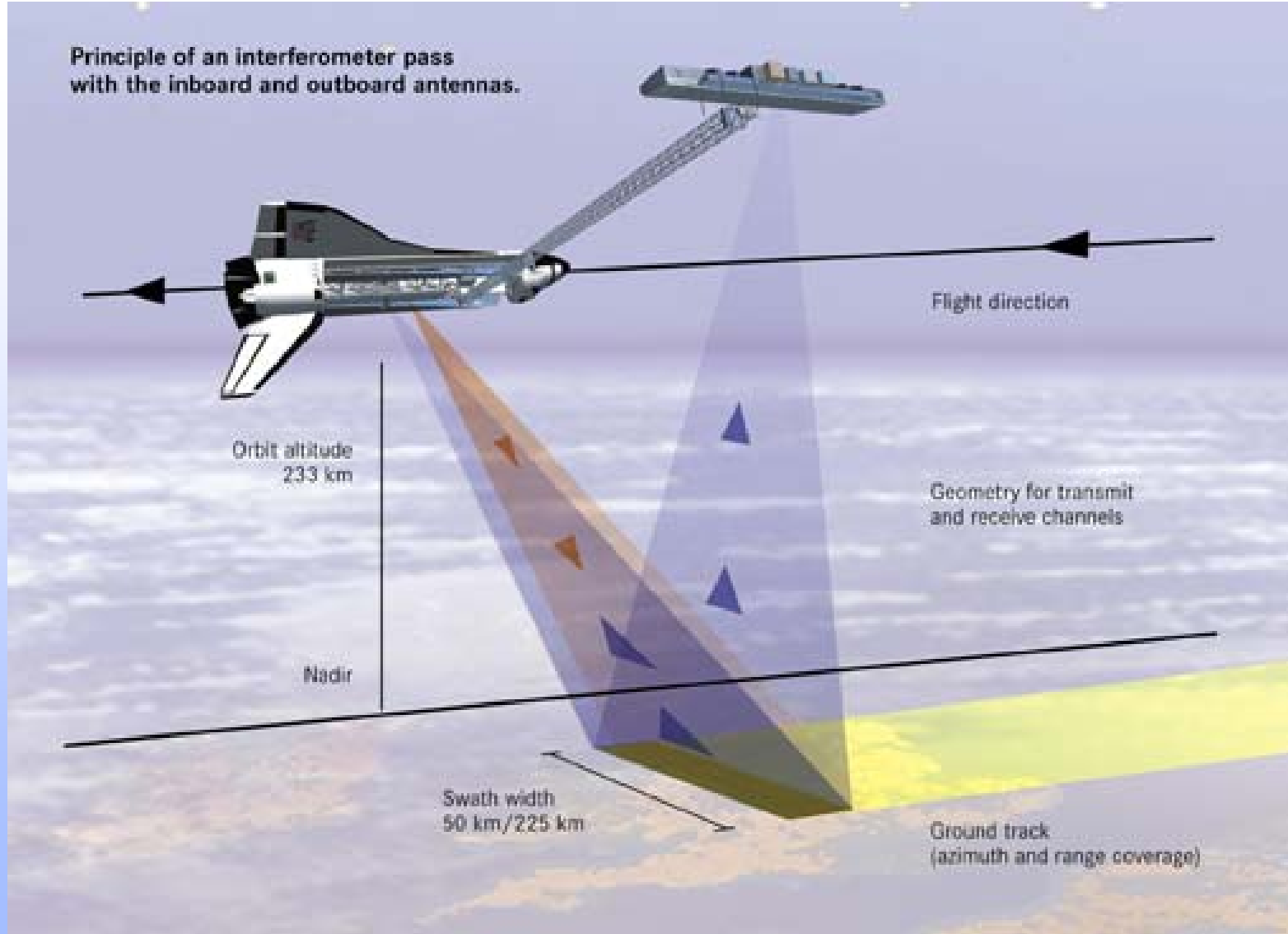

Endavour med stereoradar

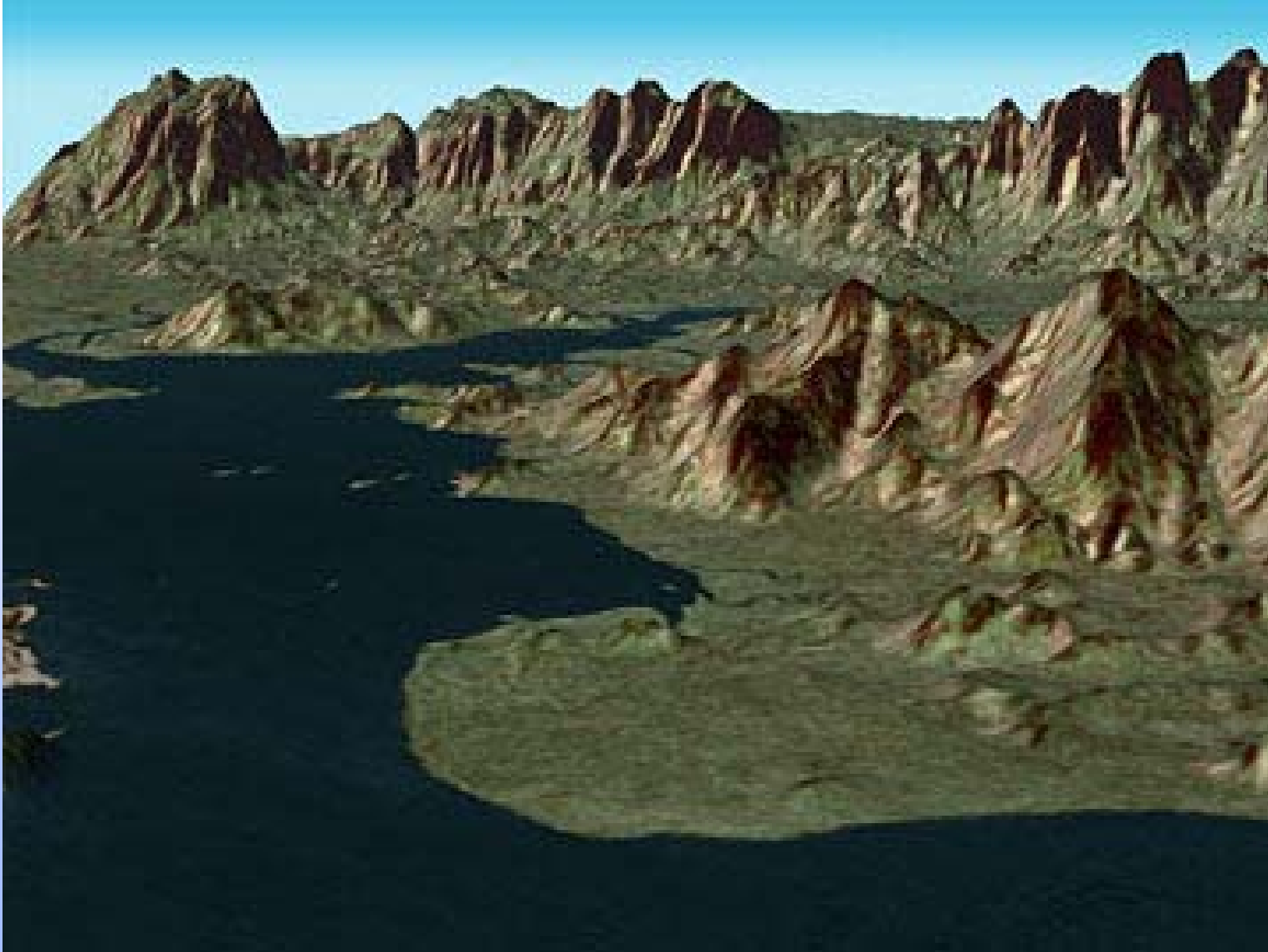
Hardware Configuration

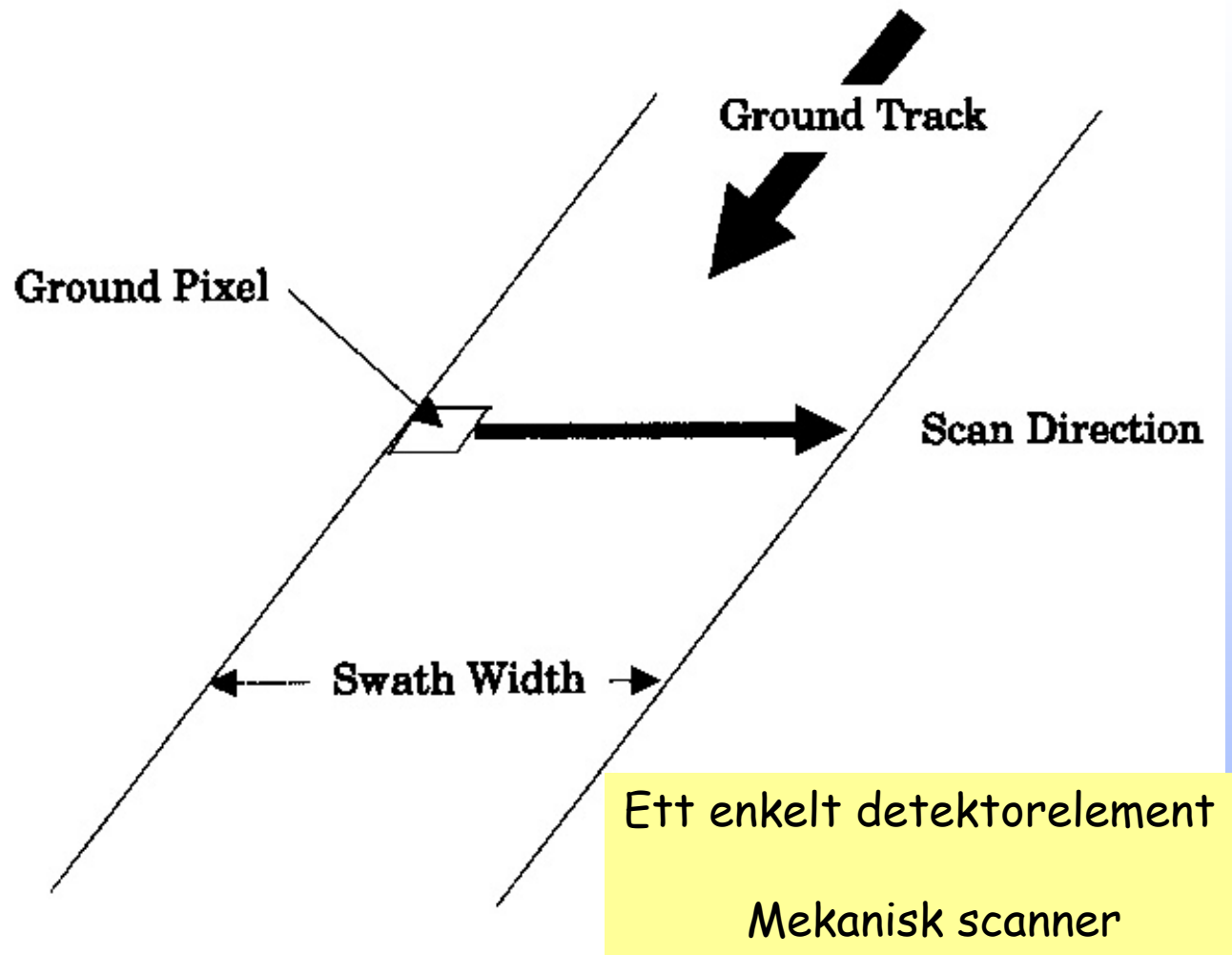
Måling med SAR

Eksempel på bilde

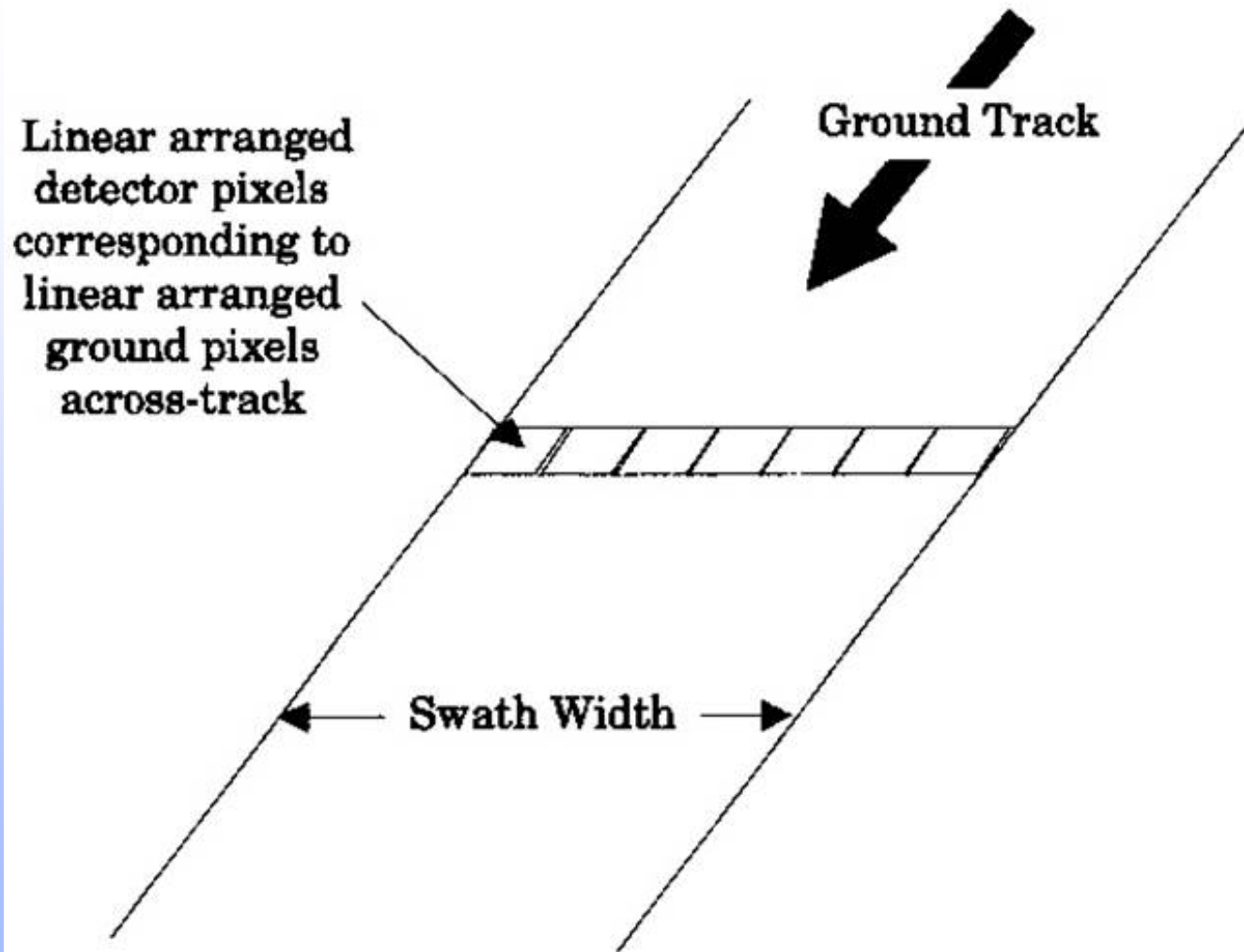

Lineær scanning

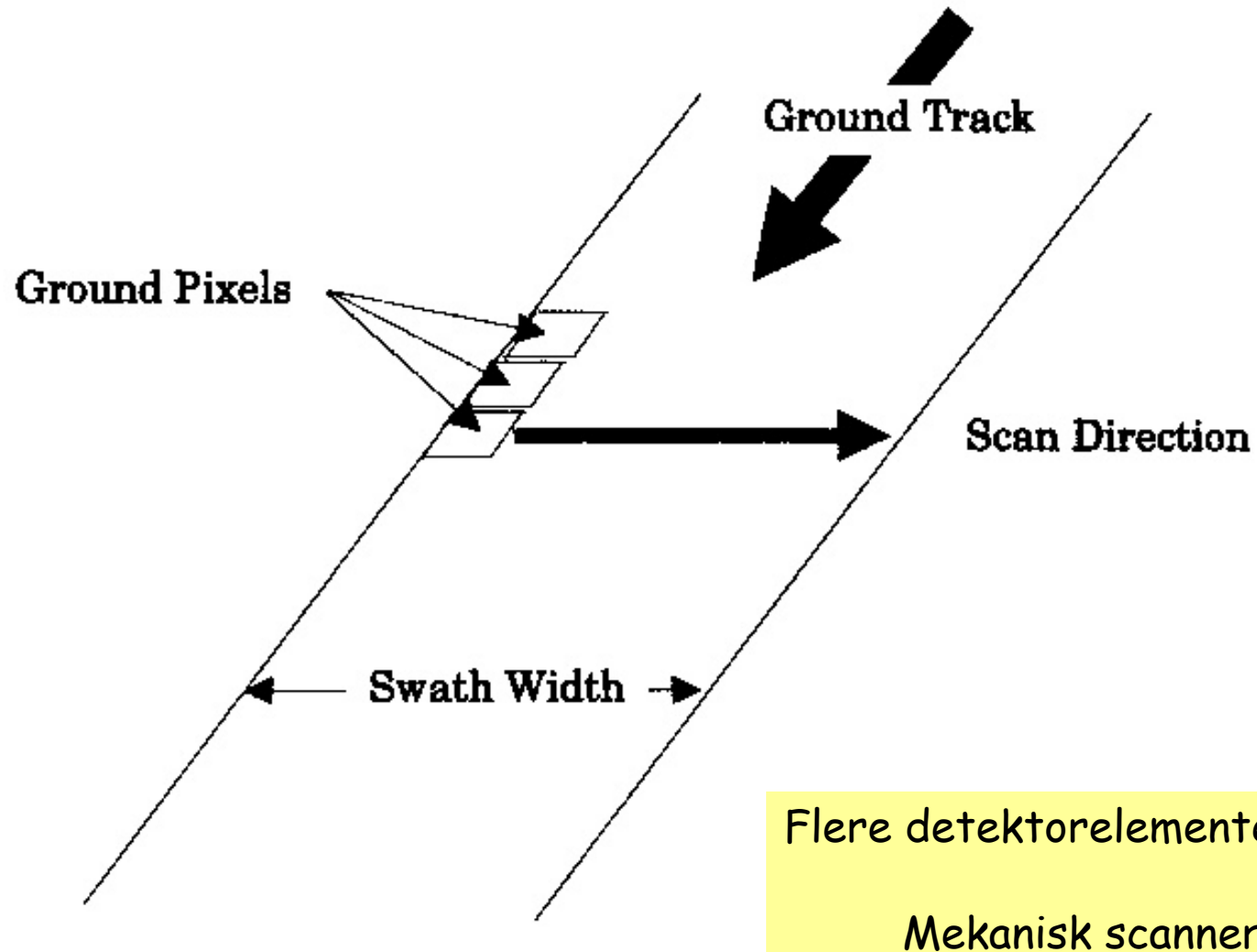

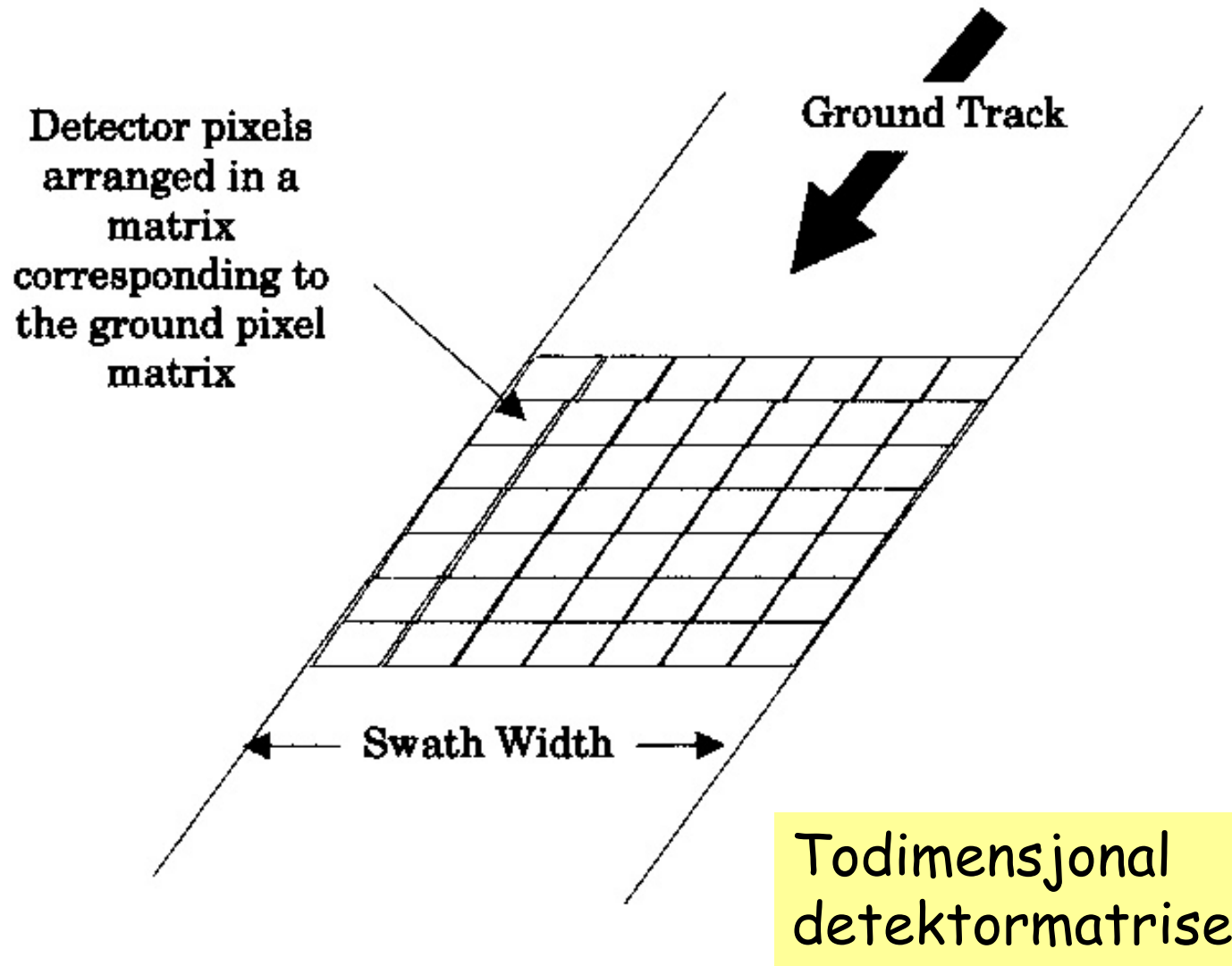
Lineær detektor

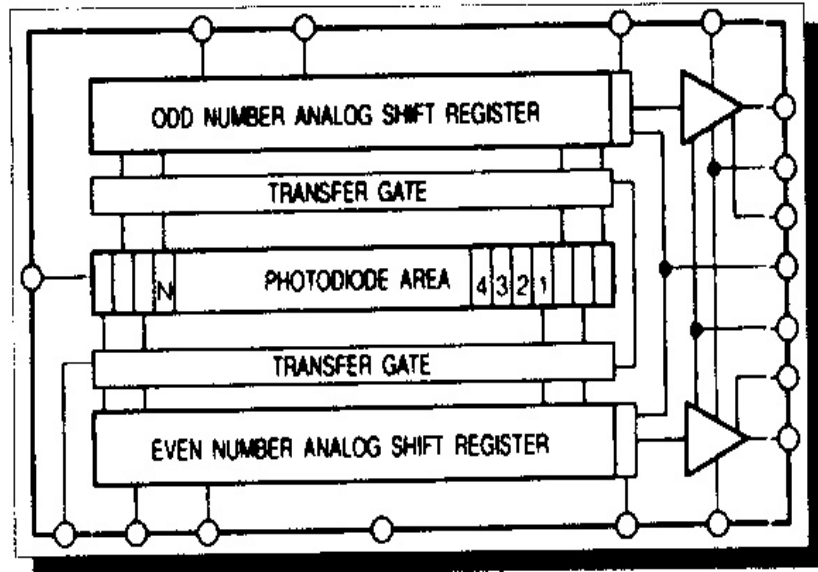
Whisk Broom Scanner

"Stop and stare"

Detektorer

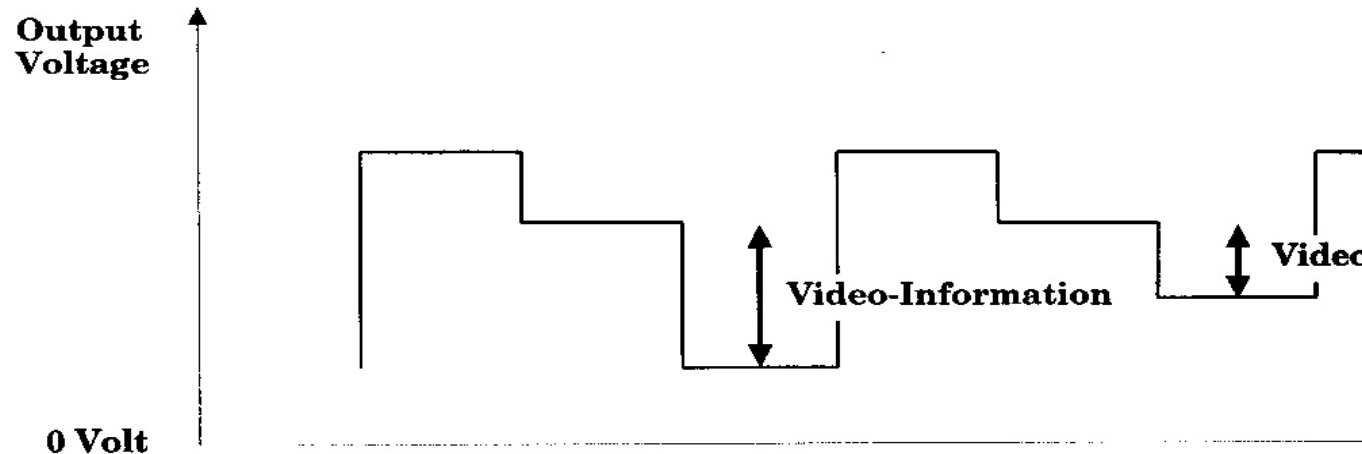
Silisiumdetektorer med en kombinasjon av lysfølsomme detektorer og elektronikk

Lineære array med 6000 til 12000 pixel.

Dynamikkområde 10000 (40 dB)

Utlесingshastighet 10 Ms/s

Romkvalifisert utstyr

Matrise CCD (Charge Coupled Device)

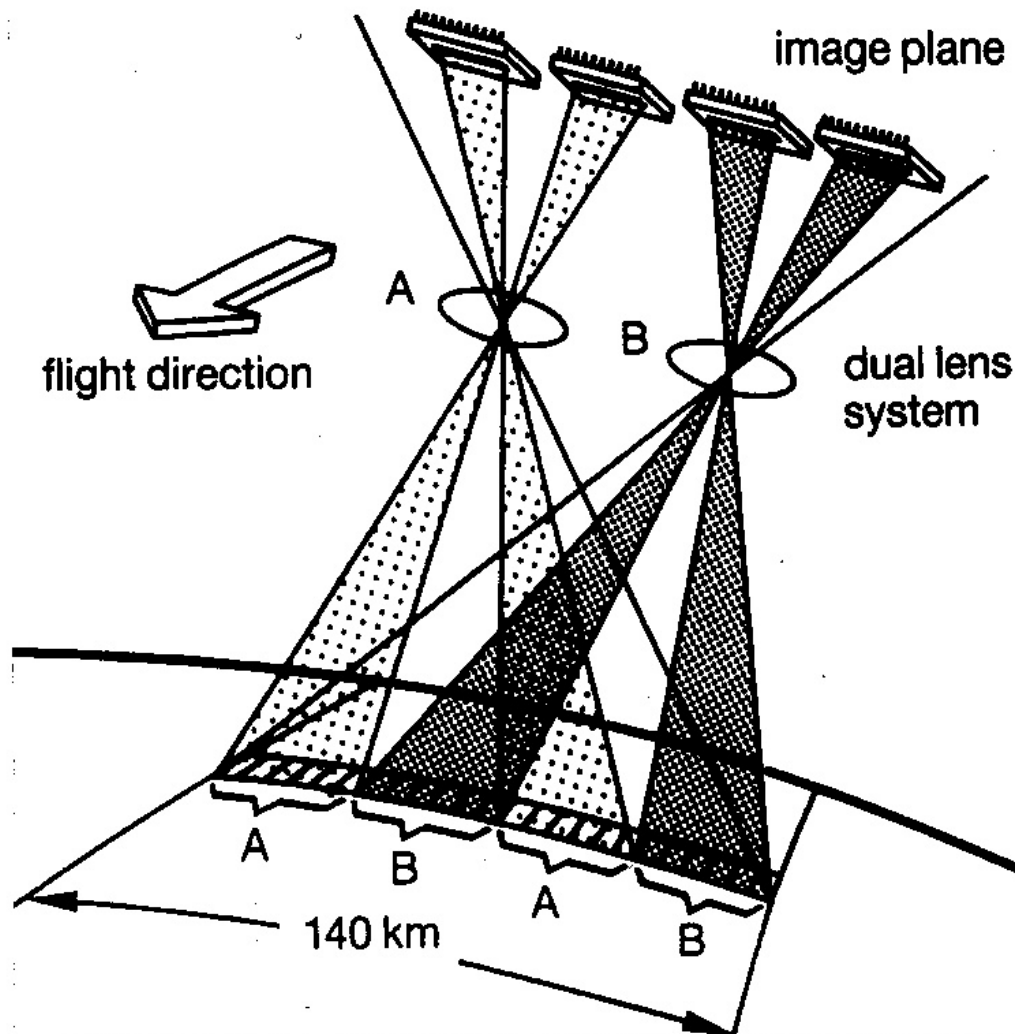
Lysfølsomme elementer overfører fotoner (lys) til elektroner (elektriske ladninger)

- Opp til 1024 x 1024 i rammeoverføringsmodus (space qualified)
- Godt dynamikkområde (5000)
- Dårlig fyllfaktor (25%) pga elektronikk per pixel
- Begrenset rammehastighet (60 Hz)

(CCD-elementet i et kamera med oppløsning på 1,3 megapixel har typisk dimensjon på 4,4 mm x 6,6 mm.)

Arbeidsprinsipp (MOMS 1)

Modular **O**ptoelectronic **M**ultispectral **S**canner

Banehøyde 300 km

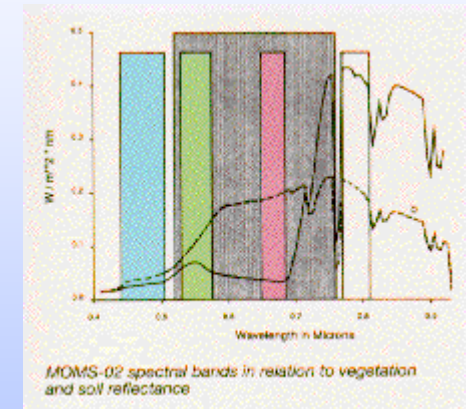
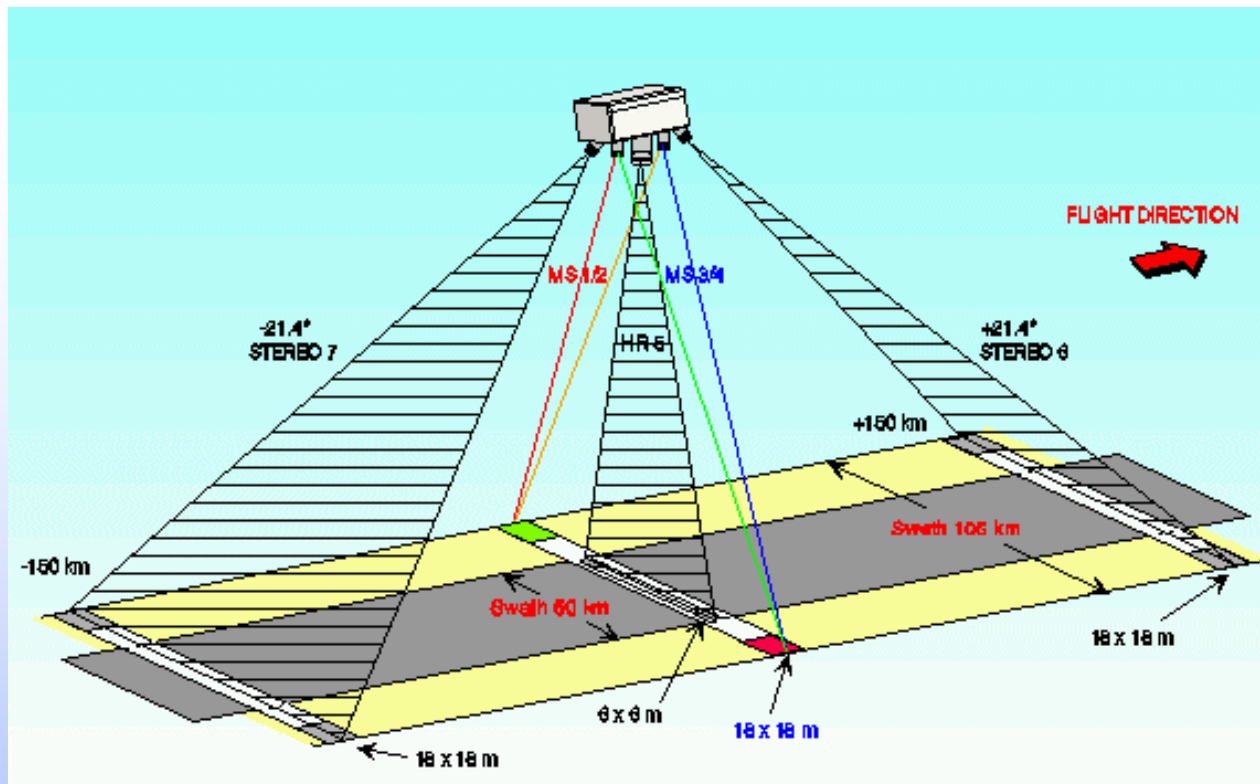
Kanaler: 575 - 625, 825 - 975 nm

Oppløsning: 20 20 meter

Skårbredde: 140 km 140 km

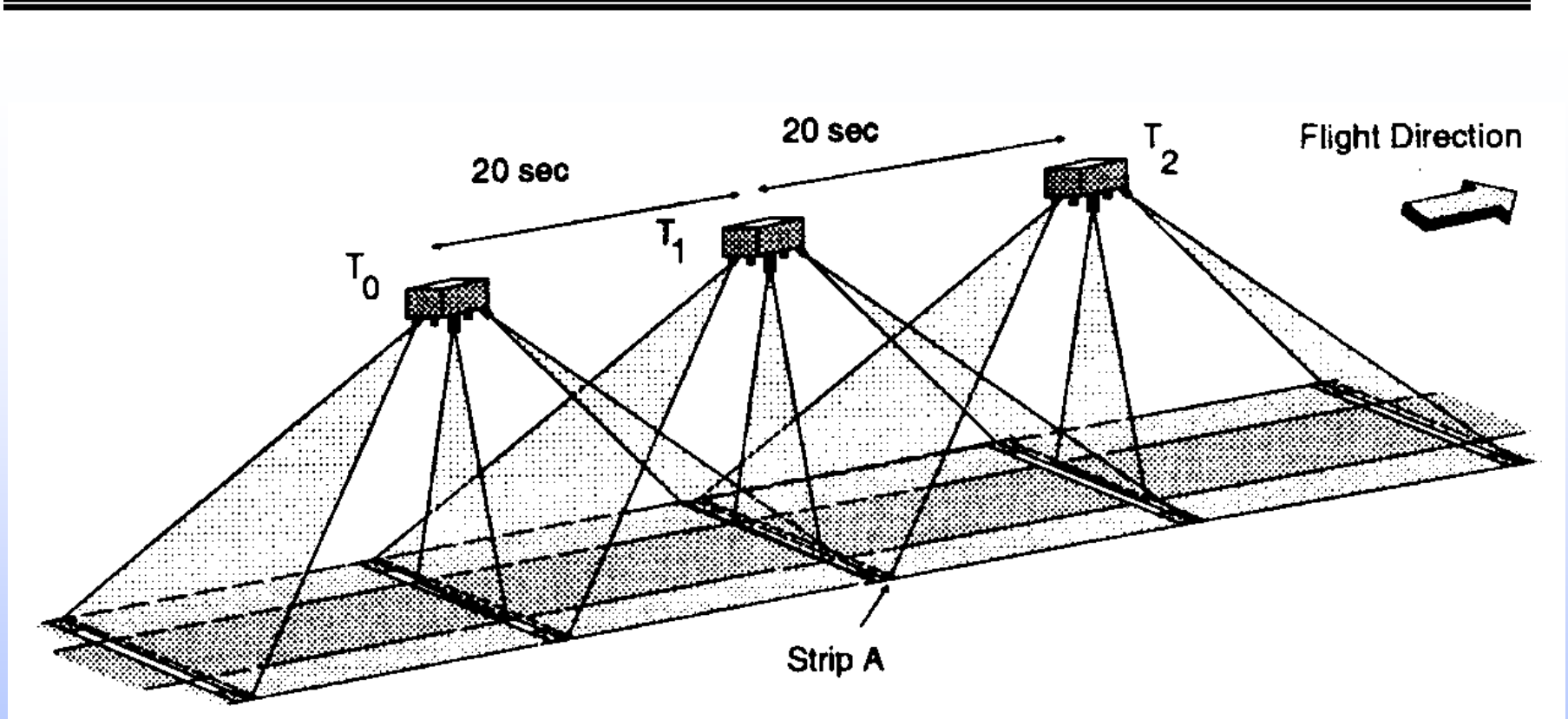
Dynamikkområde: 7 - 8 bit

Kameraretninger for MOMS 2P.

Tre kameraer er rettet mot bakken rett under satellitten. To av dem, MS 1/2 og MS 3/4, dekker samme området med samme oppløsning og gir avbildning i alle de fire båndene. Oppløsning og bredde er som for Stereo 6 og 7. Et tredje kamera, HR5, som dekker bølgelengdeområdet 512 til 765 nm, merket pankromatisk, avbilder bakken rett under satellitten med en pixeldimensjon på $4,5 \times 4,5$ meter langs satellittbanen. Stereobilder blir skapt ved at samme område på bakken avbildes fra to ulike posisjoner. Etter 20 sekund dekker bakre kamera Stereo 7 det området som forreste kamera Stereo 6 dekket for 20 sekunder siden..

Stereoavbildning

Kanaler for forskjellig farge

Channel	Mode	Orientation	Band Width	Ground Pixel
1	M/S	Nadir	449 - 511 nm	18 x 18m
2	M/S	Nadir	532 - 576 nm	18 x 18m
3	M/S	Nadir	645 - 677 nm	18 x 18m
4	M/S	Nadir	772 - 815 nm	18 x 18m
5	HR	Nadir	512 - 765 nm	6 x 6 m
6	Stereo	+21.4°	524 - 763 nm	18 x 18m
7	Stereo	-21.4°	524 - 763 nm	18 x 18m

Det første bildet med MOMS 2

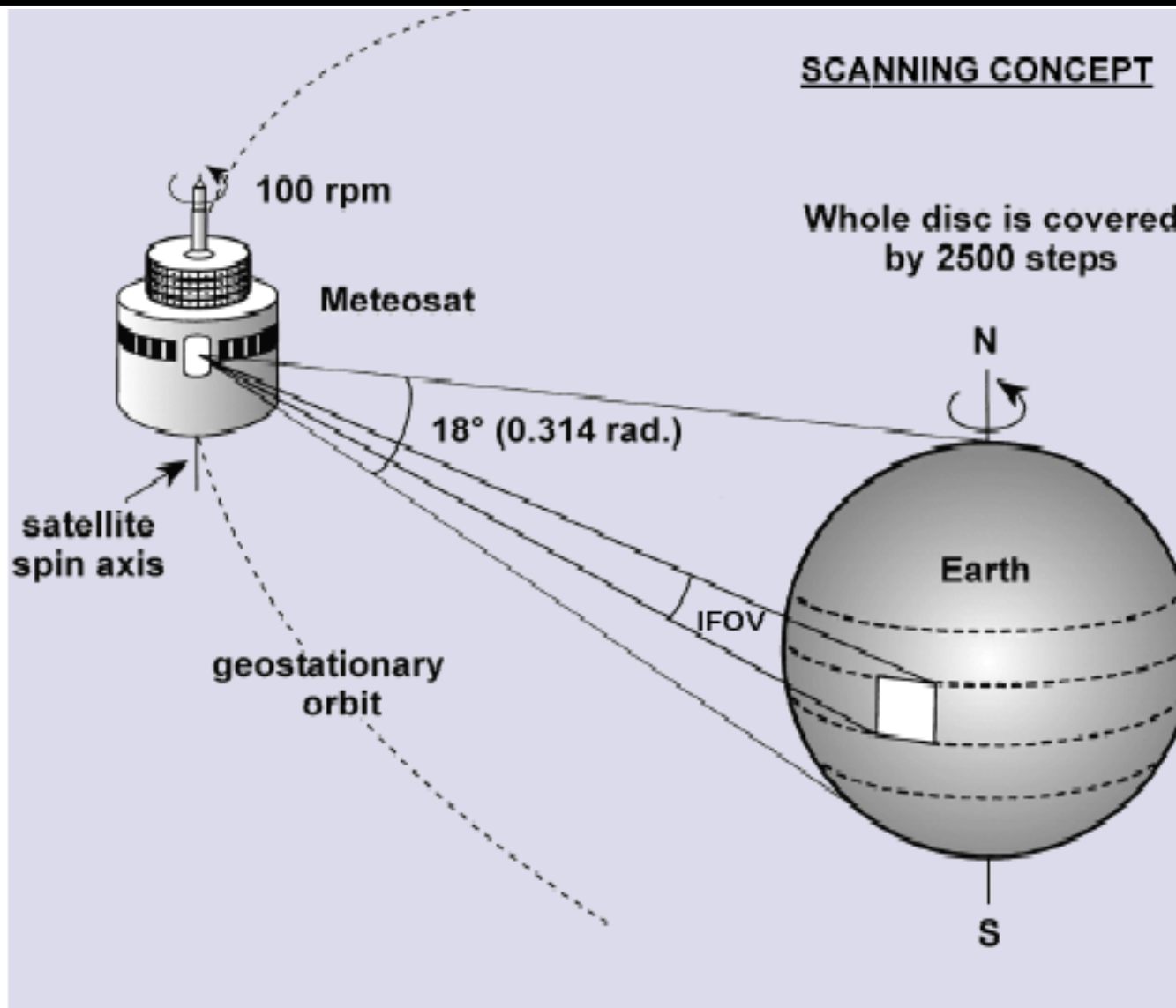
MOMS-2P Southern Spain high resolution draped over relative DEM
imaged 22Oct96 mode A (panchromatic stereo, channels 5,6,7)

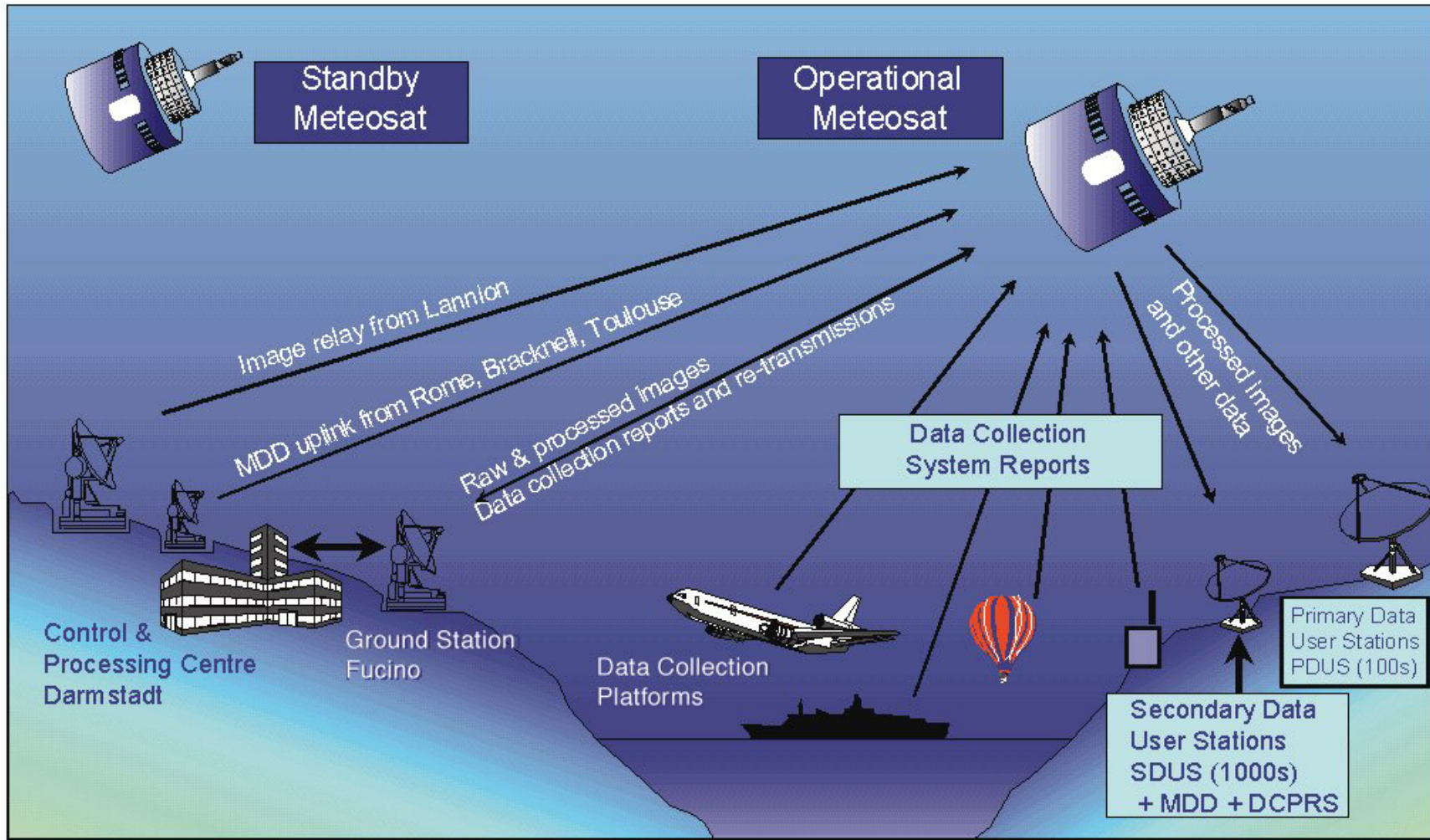

Værsatellitter

Prinsipp for Meteosat

Meteosat-systemet

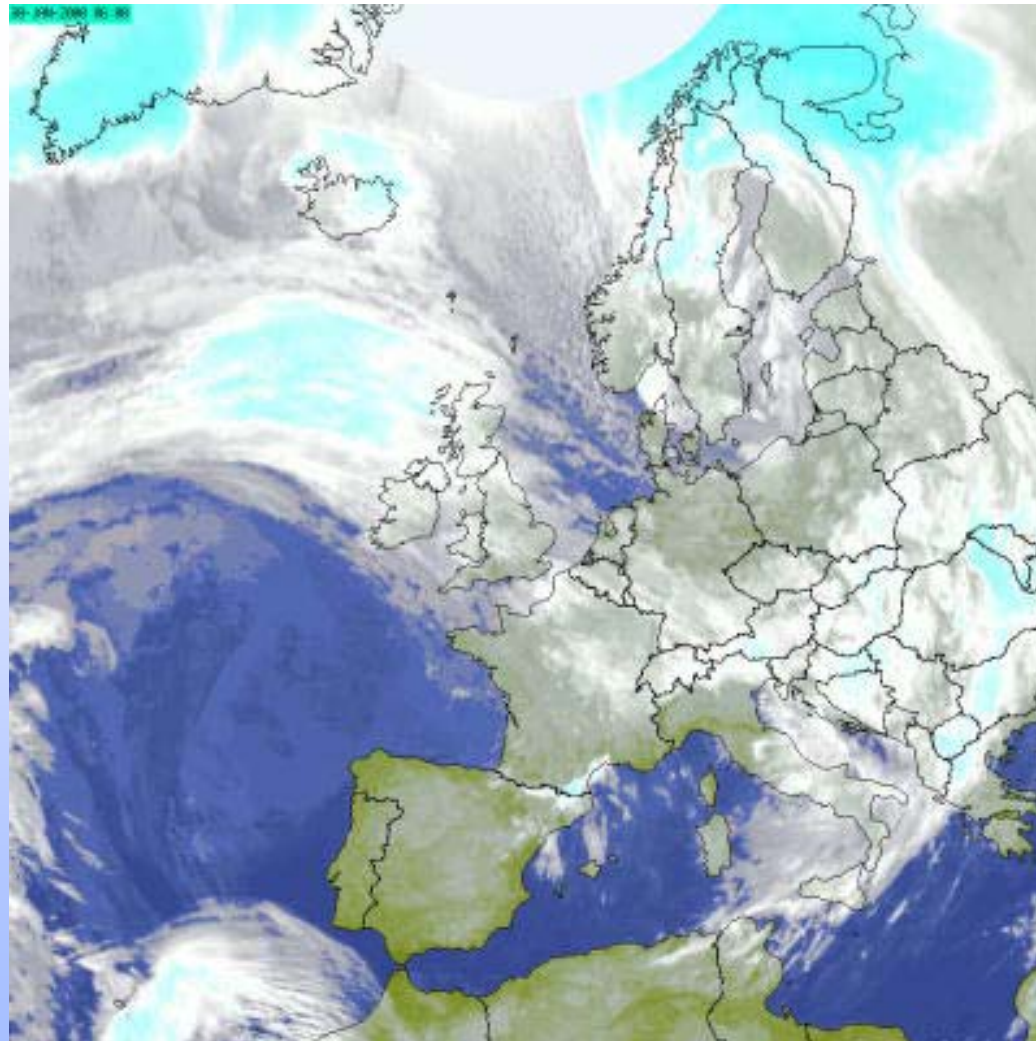

EUMETSAT Ground System 1998

Værkart

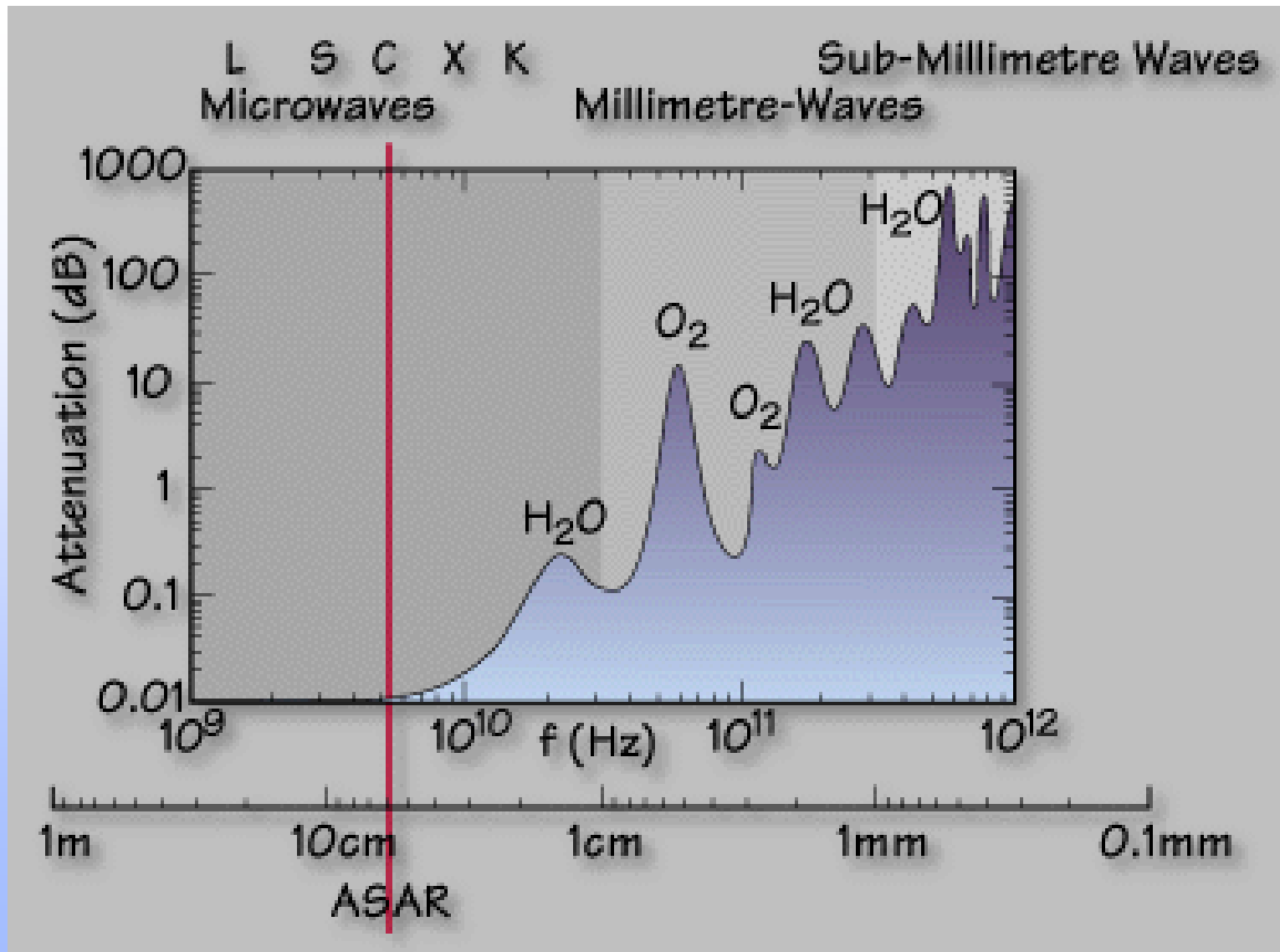
Radiometri

Mikrobølgeradiometri

Radiometri er utstråling av elektromagnetisk energi, mens fotometri omfatter den utstråling som oppfattes av det menneskelige øye.

Atmosfærisk vindu, mikrobølger

Utstråling

Mikrobølgeradiometri først utviklet for studiet av signalkilder i rommet

1962: Mariner 2, studier av Venus

1972: Nimbus-3, studier av atmosfæren på jorda,
Electrically-Scanned Microwave radiometer (ESMR)
Måling av bl.a. regnintensitet, snø, is

Et svart legeme er et ideelt materiale som absorberer all innfallende stråling.

En perfekt absorbent er også perfekt når det gjelder utstråling.

Plancks lov:

$$B_f = \frac{2hf^3}{c^2} \left(\frac{1}{e^{hf/kT} - 1} \right)$$

B_f = spektral intensitet, i Watt/m²/sr/Hz hvor
sr er romvinkel i steradianer

h = Plancks konstant, $6,63 \times 10^{-23}$ Watt/K/Hz

f = frekvens

k = Boltzmanns konstant, $1,38 \times 10^{-23}$ Watt/K/Hz

T = absolutt temperatur

c = lyshastigheten, 300 000 km/s

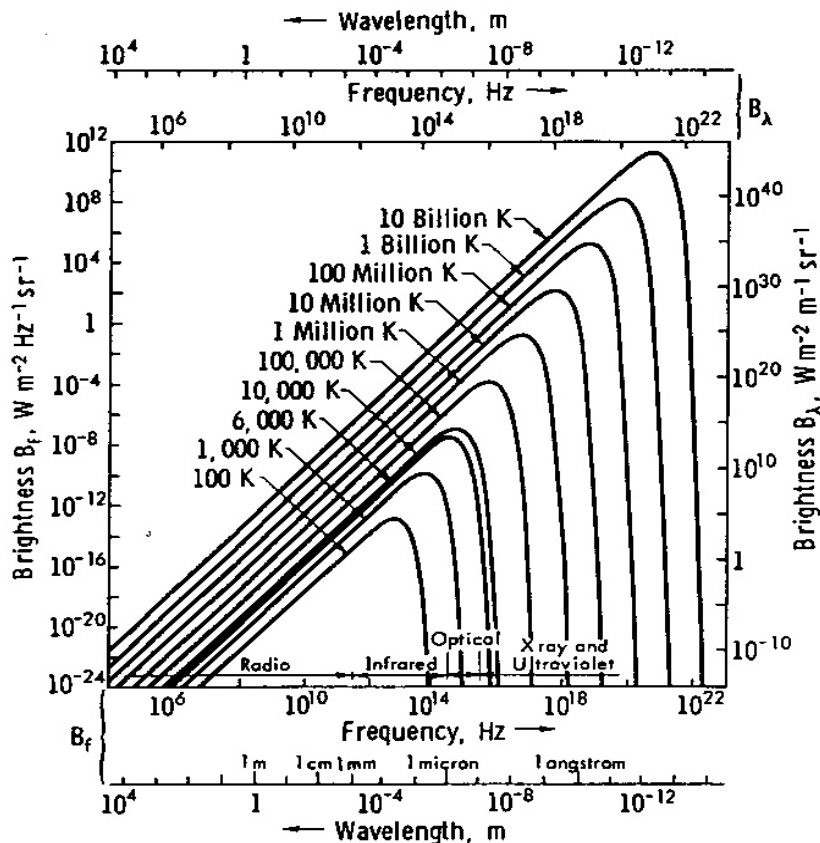
Plancks strålingslov

$$B_f = \frac{2hf^3}{c^2} \left(\frac{1}{e^{hf/kT} - 1} \right)$$

Total intensitet over hele spektret:

Stephan-Bolzmanns lov:

$$B = \frac{\sigma T^4}{\pi} \text{ Watt/m}^2 / \text{sr}$$

Wiens forskyvningslov
(ved derivasjon av Plancks lov):

$$\lambda_{\max} = \frac{2898}{T} \mu\text{m}$$

Hva ser vi?

Hvitt lys som treffer et legeme vil delvis bli absorbert og delvis reflektert. Spektret for det reflekterte signalet bestemmer det vi oppfatter som **farge**.

Grønt gress absorberer alle fargene unntatt grønt. Brune blad absorberer alle fargene unntatt brunt. Absorpsjonsspektret kan brukes til å karakterisere materialet.

Detaljerte analyser kan gi informasjon om tilstanden for vegetasjon, hva som vokser, innholdet av fuktighet, soppangrep og lignende.

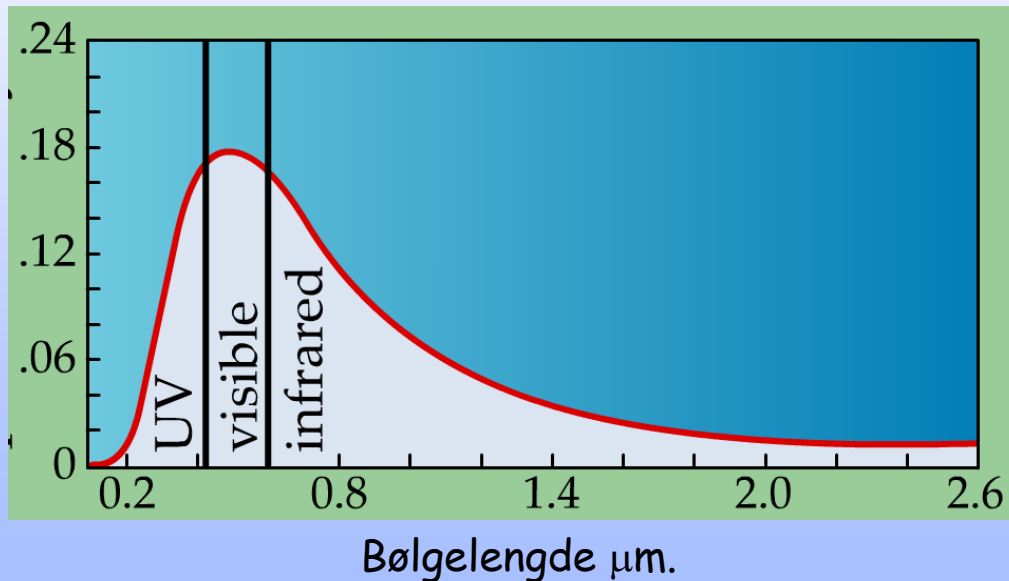
- Gjenstander kan også stråle ut elektromagnetiske bølger, avhengig av temperatur, for eksempel glødende metall.
- Sola som har en temperatur på 6000 K sender ut solskinn.
- Jorda, som har en temperatur på ca 300 K sender ut "jordskinn".
- Alle som har en temperatur over 0 K, også du, sender ut elektromagnetisk stråling.
- Bølgelengden er bestemt av temperaturen.

Wiens lov

Wiens lov: Bølgelengden for maksimal spektral utstråling, $\lambda_{\max}$, fra et svart legeme er bare gitt av den absolutte temperaturen, T .

$$\lambda_{\max} = \frac{2898}{T} \mu\text{m}$$

Denne loven kan vi bruke for å bestemme frekvensen for mottakeren (detektoren) som skal observere bestemte fenomener.

Figuren viser effektspektret for sollys.

Maksimum ligger på $\lambda = 0.483 \mu\text{m}$.

Hva er temperaturen på sola?

$$T = \frac{2898}{0.483} = 6000 \text{ K, eller } 5700 \text{ C}$$

Effektutstråling

Stefan-Bolzmanns lov sier at den energien so stråles ut fra et legene er bestemt av materialegenskapene for legemet og av temperaturen.

$$E = \varepsilon \cdot \sigma \cdot T^4$$

E = utstrålt effekt i Watt per kvadratmeter

ε = emisjonskoeffisienten for legemet

σ = Stefan-Bolzmanns konstant, $5,67 \cdot 10^{-8}$ Watt/m²/K⁴

Strålingslover (forts)

Wiens strålingslov,
gjelder for korte bølgelengder:

$$B_f = \frac{2hf^3}{c^2} \cdot e^{-hf/kT}$$

Rayleigh-Jeans strålingslov,
gjelder for lave frekvenser:

$$B_f = \frac{2kT}{\lambda^2}$$

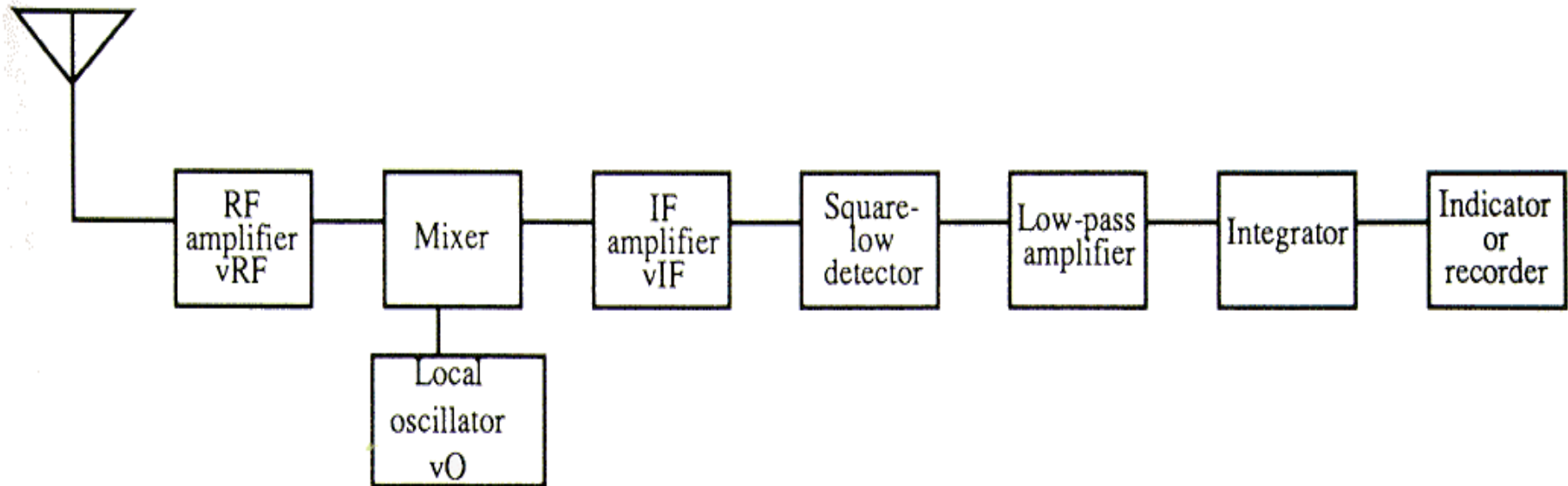
Effekt P mottatt av en mottaker med
båndbredde B Hz er gitt av :

$$P = kT_A B$$

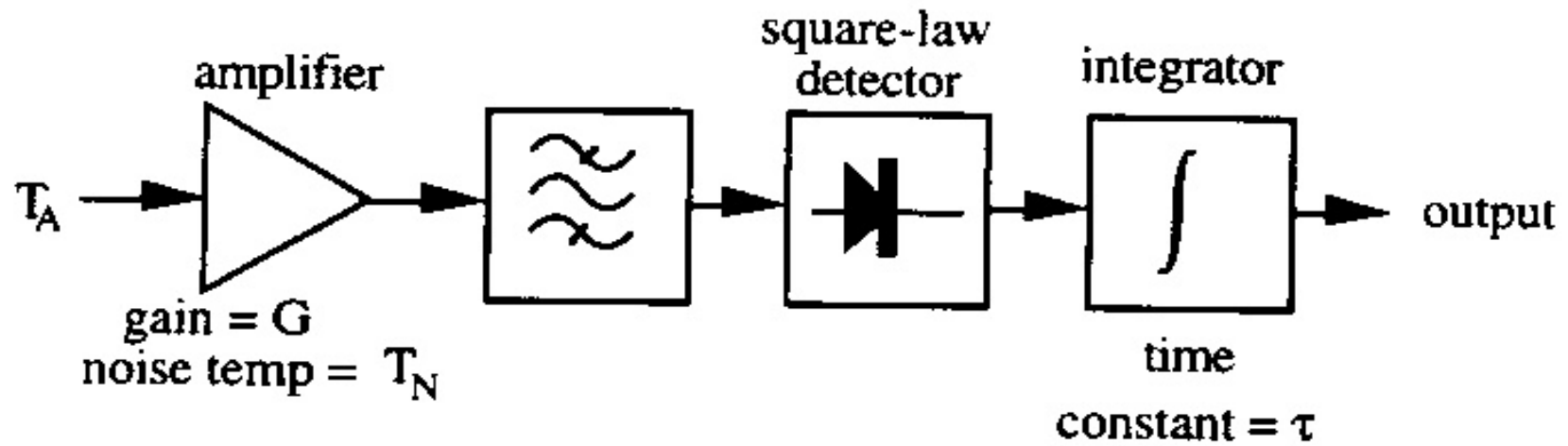
Den radiometriske antenntemperaturen, T_A
er definert ved

$$T_A = \frac{\iint T_{AP}(\theta, \phi) F_n(\theta, \phi) \cdot d\Omega}{\iint_{4\pi} F_n(\theta, \phi) \cdot d\Omega}$$

Radiometri

Radiometriske instrumenter

Utgangsspenninga fra detektoren er proporsjonal $G(T_A + T_N)$

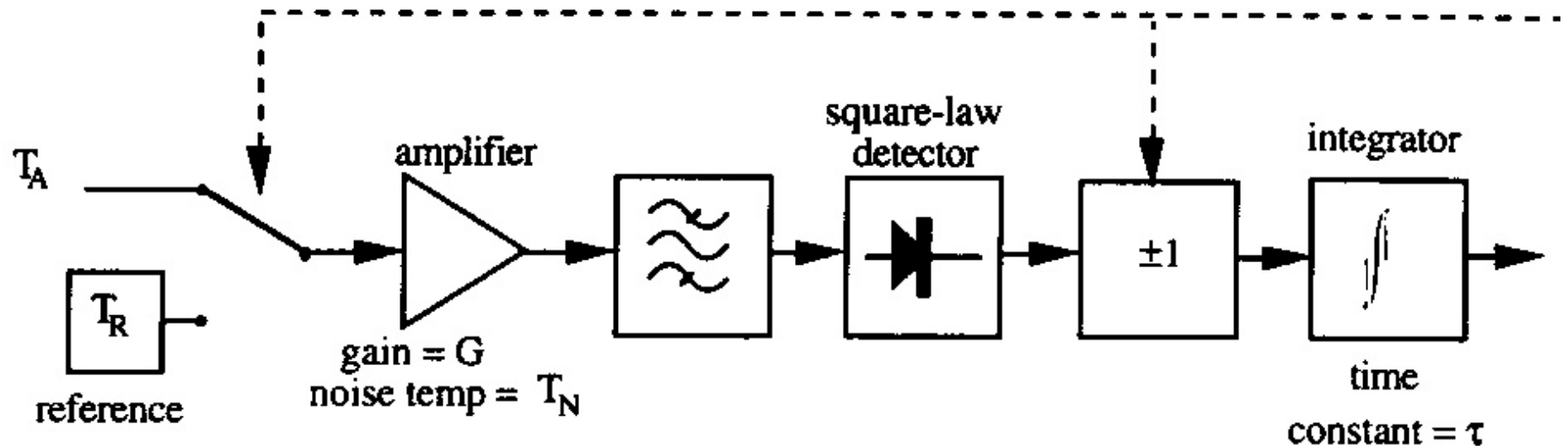
Følsomheten er gitt av
$$\Delta T = \frac{T_A + T_N}{\sqrt{B\tau}}$$

Ulempe:

Variasjon av forsterkning G og støytemperatur T_N gir feil verdi for T_A .

Dicke-radiometer

Inngangen er vekselvis knyttet til antenna med temperatur T_A og til en referanse med støytemperatur T_R .

Tilkoblet antenne: $V_{ut} = c (T_A + T_N) G$

Tilkoblet referanse: $V_{ut} = -c (T_A + T_R) G$

Ved rask veksling, typisk 1 kHz:

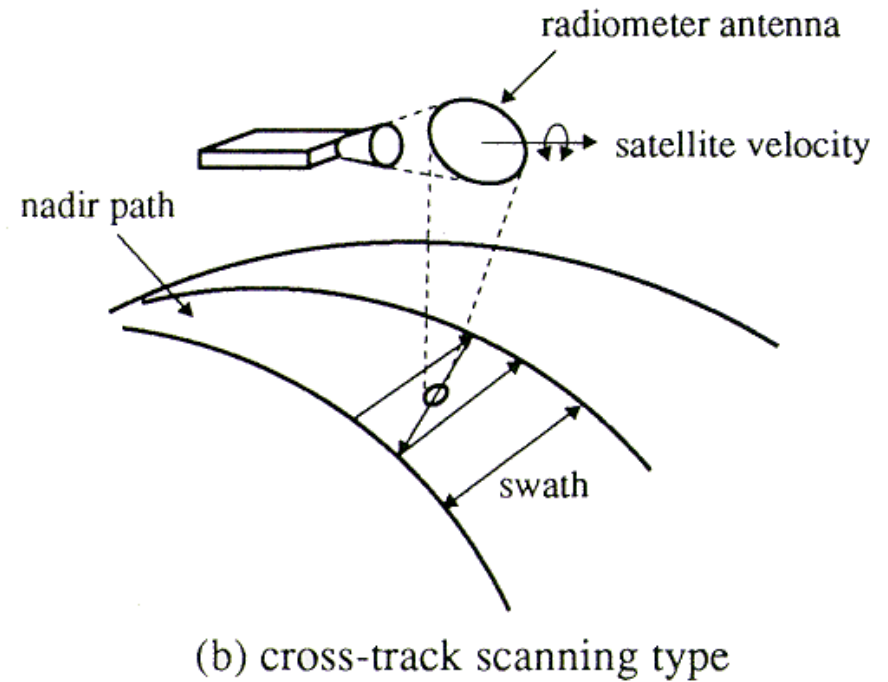
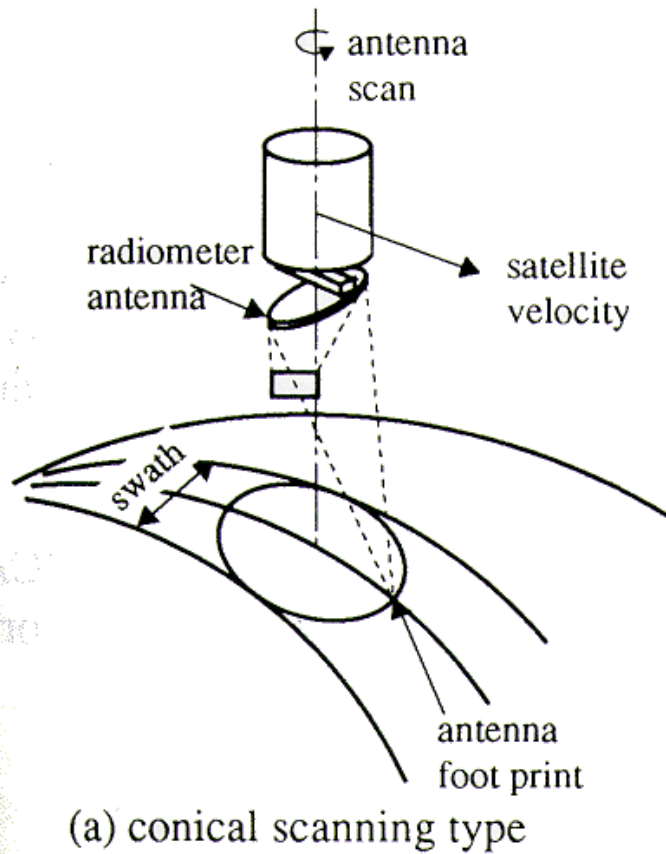
$$\begin{aligned} V_{ut} &= V_1 + V_2 \\ &= c(T_A + T_N) G - c(T_A + T_R) G \\ &= c(T_A - T_R) G \end{aligned}$$

Støytemperaturen for radiometeret er nå eliminert.
Følsomheten er redusert pga redusert integrasjonstid

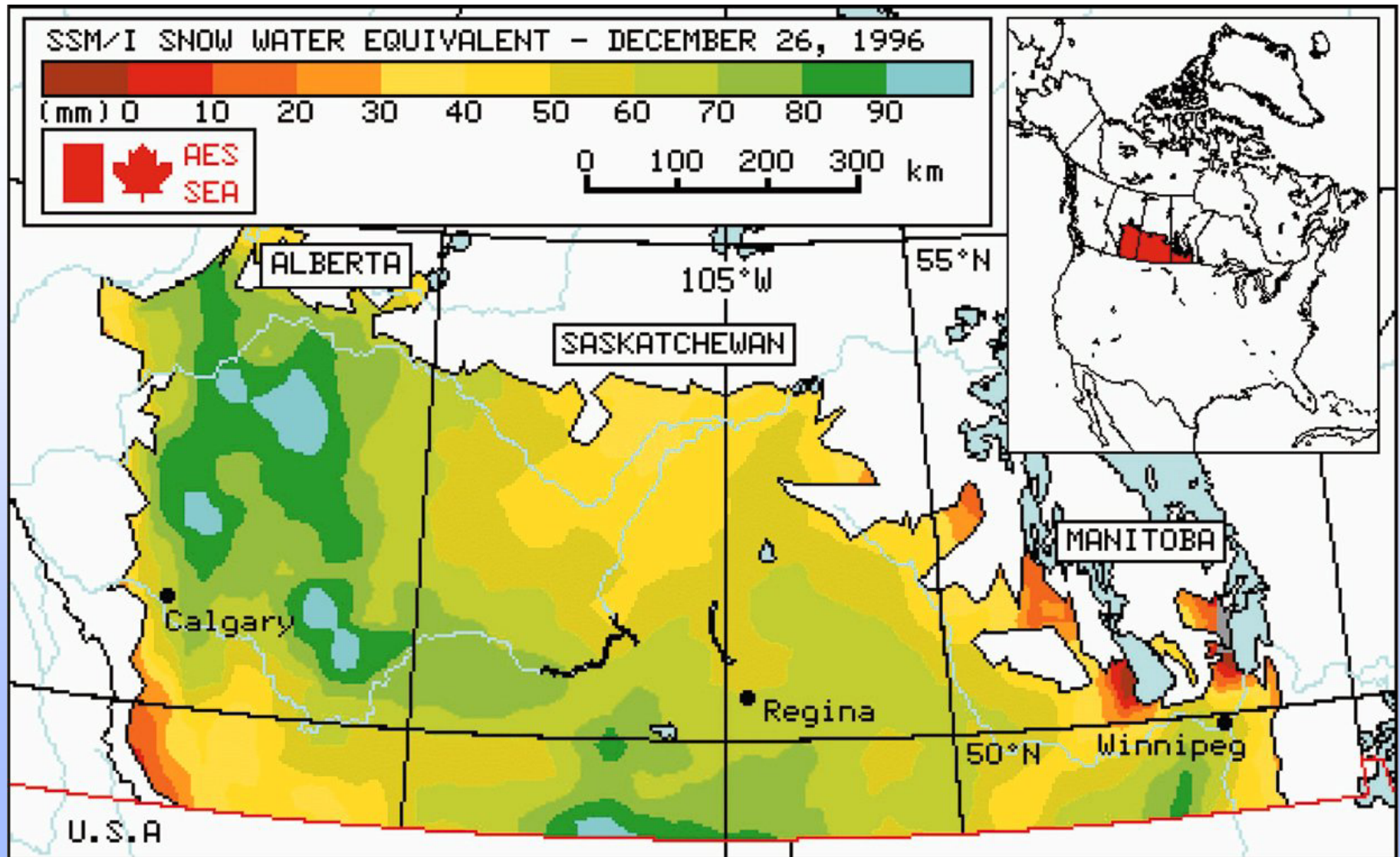
Radiometer i amerikansk met. satellitt

Frequency	19.35 Ghz +/- 50 MHz	22.235 Ghz +/- 50 MHz	37.0 Ghz +/- 100 MHz	85.5 Ghz +/- 300 MHz
Polarization	H et V	V	H et V	H et V
ΔT_{min}	0.8 K	0.8 K	0.6 K	1.1 K
Integration time	7.95 ms	7.95 ms	7.95 ms	3.89 ms
Radiometric precision	1.5 K	1.5 K	1.5 K	1.5 K
Spatial resolution (km)	70x45	60x40	38x30	16x14

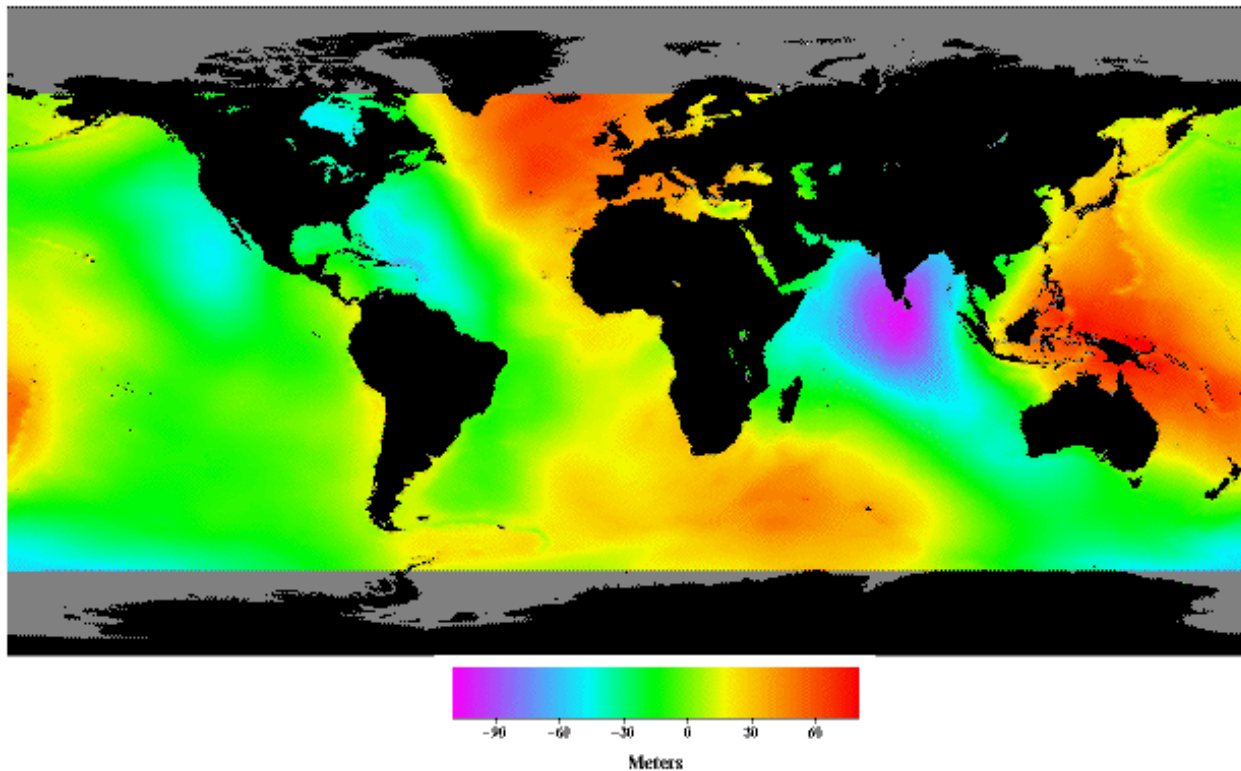
Radiometer scanning

Måling av snødybde med DMSP SSSM/I

Radarmøydemåler

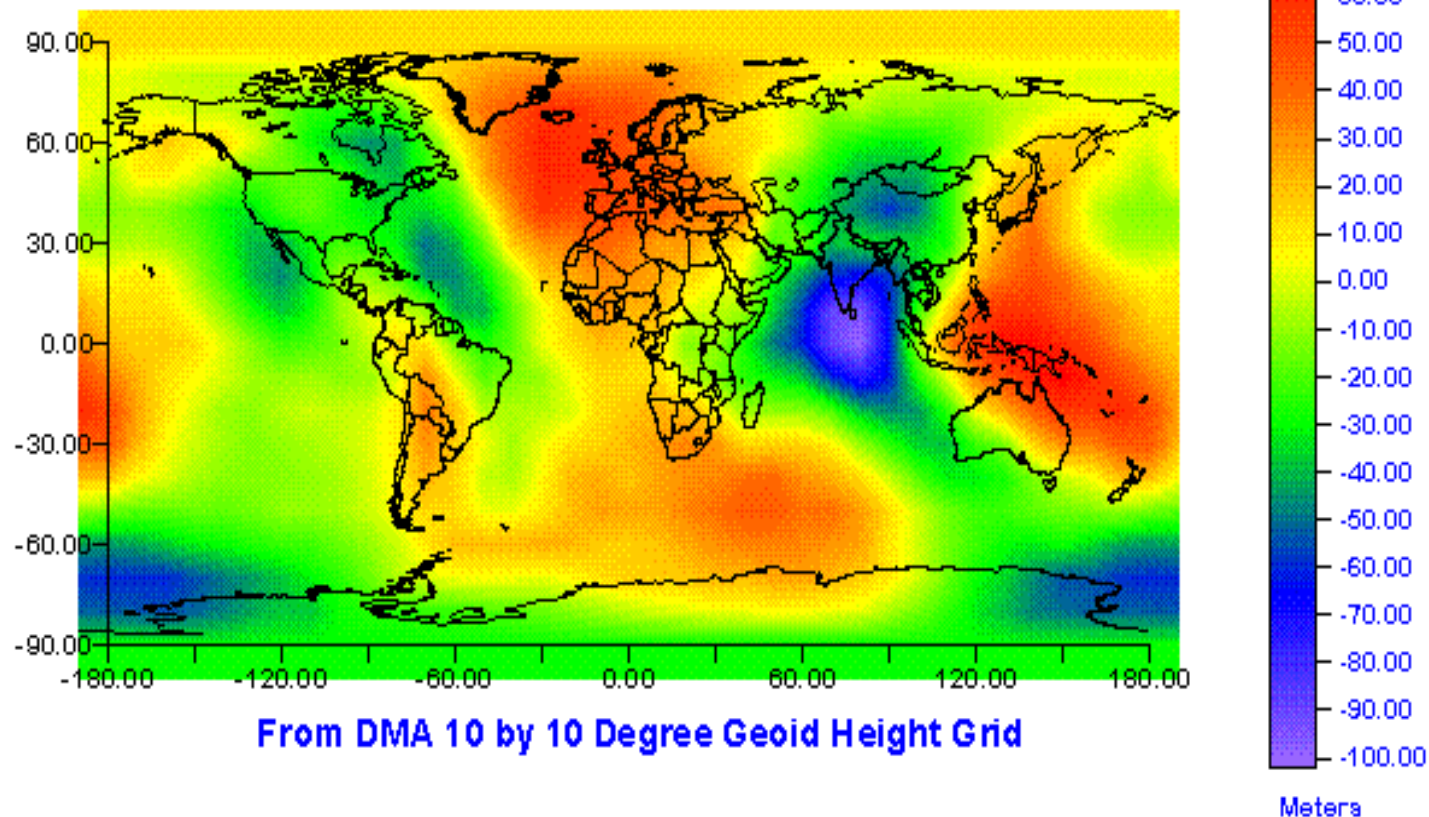

Satellitt høydemåler

Hvorfor er vi interessert i høydemåling?

WGS-84 Geoid Height

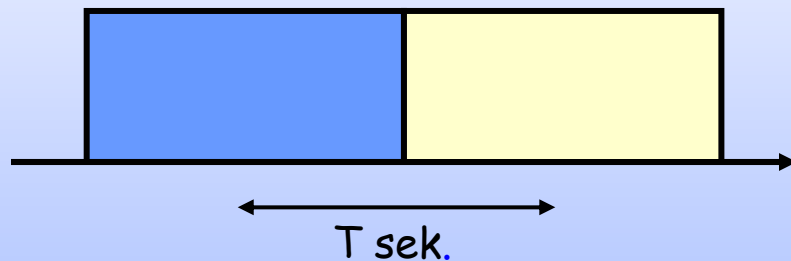
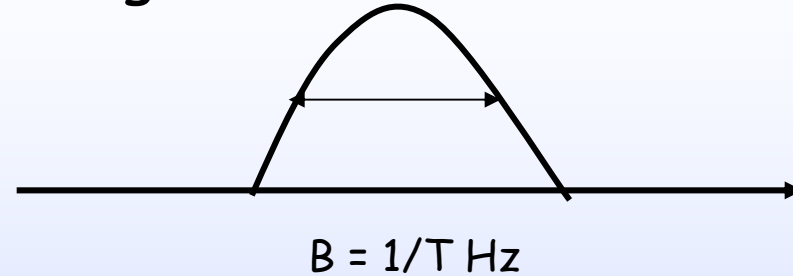
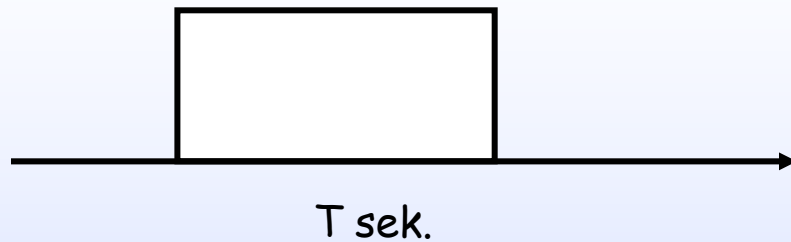

Peter H. Dana 11/05/95

Oppløsning i tid og frekvens

En kort puls

har energien fordelt i frekvens slik

Da må båndbredden
minst være $1/T$ Hz.

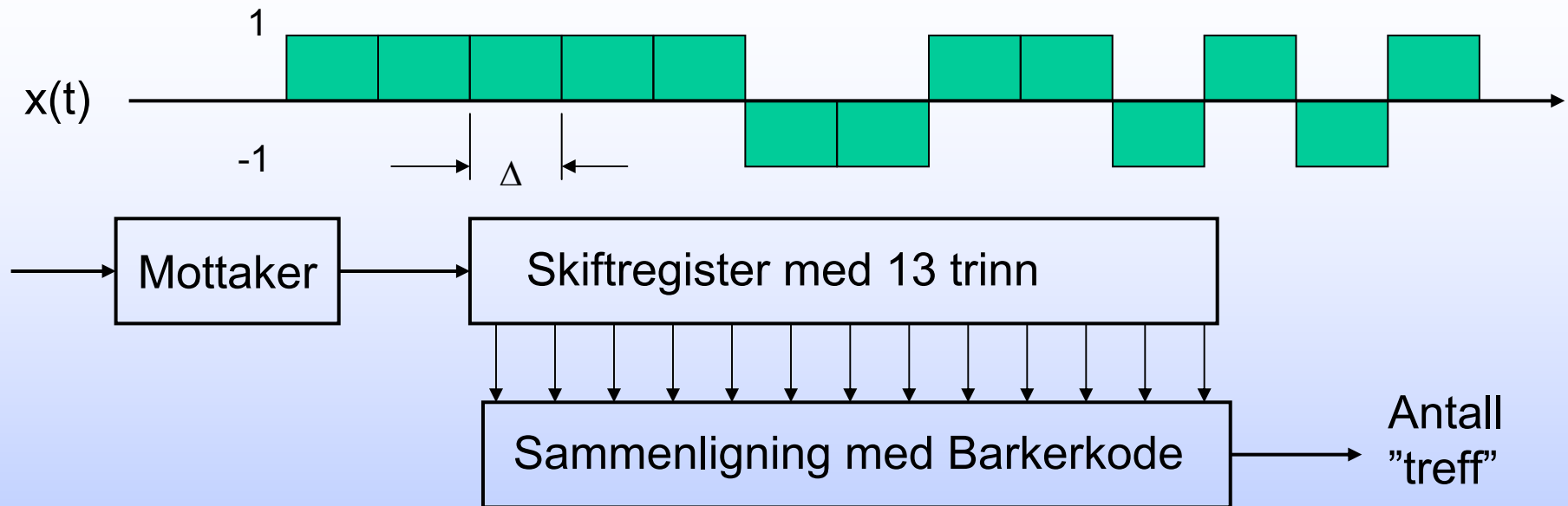
For å skille to pulser må
pulslengden være kortere
enn tids avstanden.

Eksempel (Radiobølger):

1 MHz	1 μ s	300 meter
10 MHz	0,1 μ s	30 meter
100 MHz	0,01 μ s	3 meter

Bruk av kodet signal

Barkerkode 13 elementer

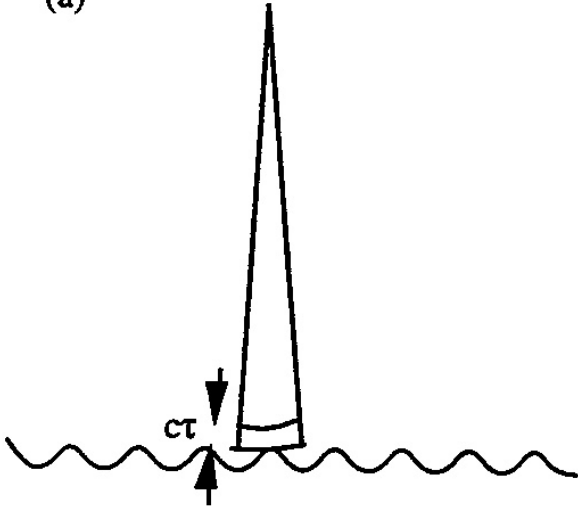
$$\int x(x) \cdot x(t) \cdot dt = 13\Delta$$
$$\int x(x) \cdot x(t + n\Delta) \cdot dt = 0 \text{ for alle verdier av } n \neq 0$$

Pulsenergi gitt av kodelengde, nøyaktighet gitt av Δ

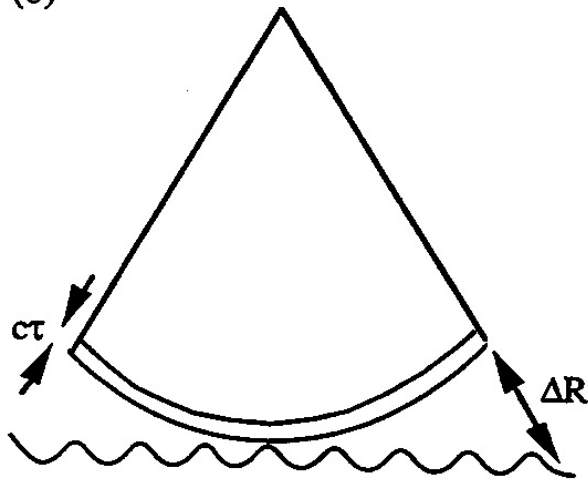
Høydemåler

(a)

For å oppnå tilstrekkelig oppløsning på bakken må en satellittantenne ha store dimensjoner. For 1 km oppløsning fra 800 km høyde må åpningsvinkelen være ca 0,07 grader og det krever en aperturdimensjonen på 800 bølgelengder.

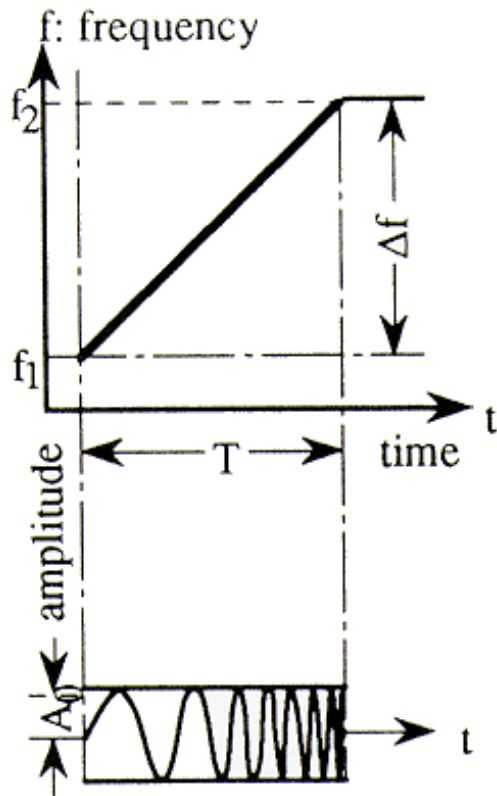
(b)

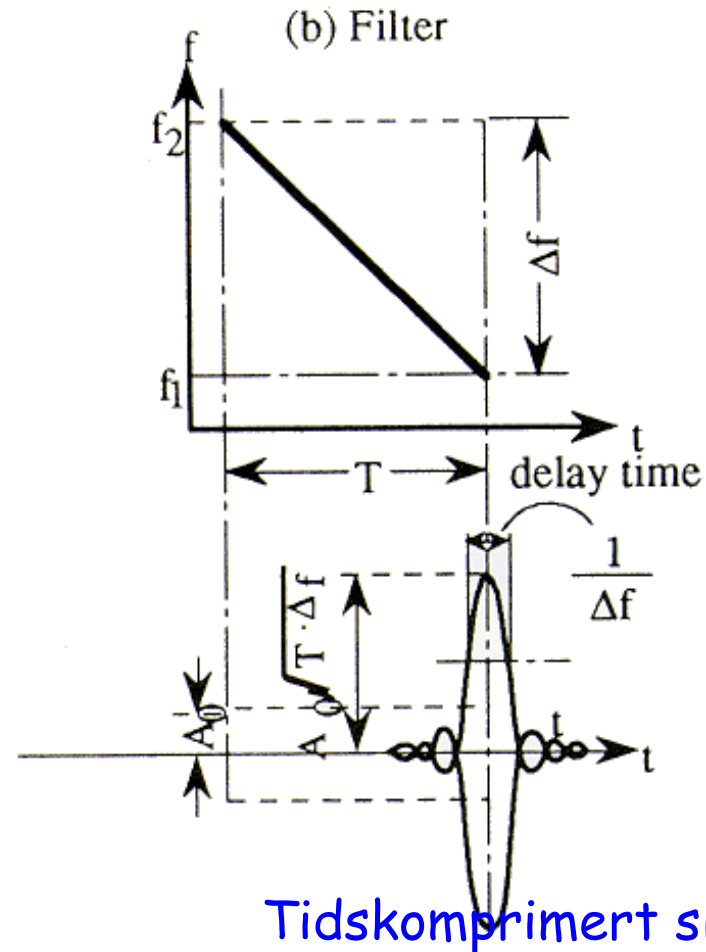
Et alternativ er å bruke en kort puls, og så bruke den første delen av refleksjonen. Dette betegnes pulsbegrensning, og ble benyttet på en første europeiske jordressurssatellitten ERS1.

Kort puls gir dårlig signal/støyforhold. Dette kan forbedres ved puls kompresjon.

Bruk av chirpsignal og dispersivt filter

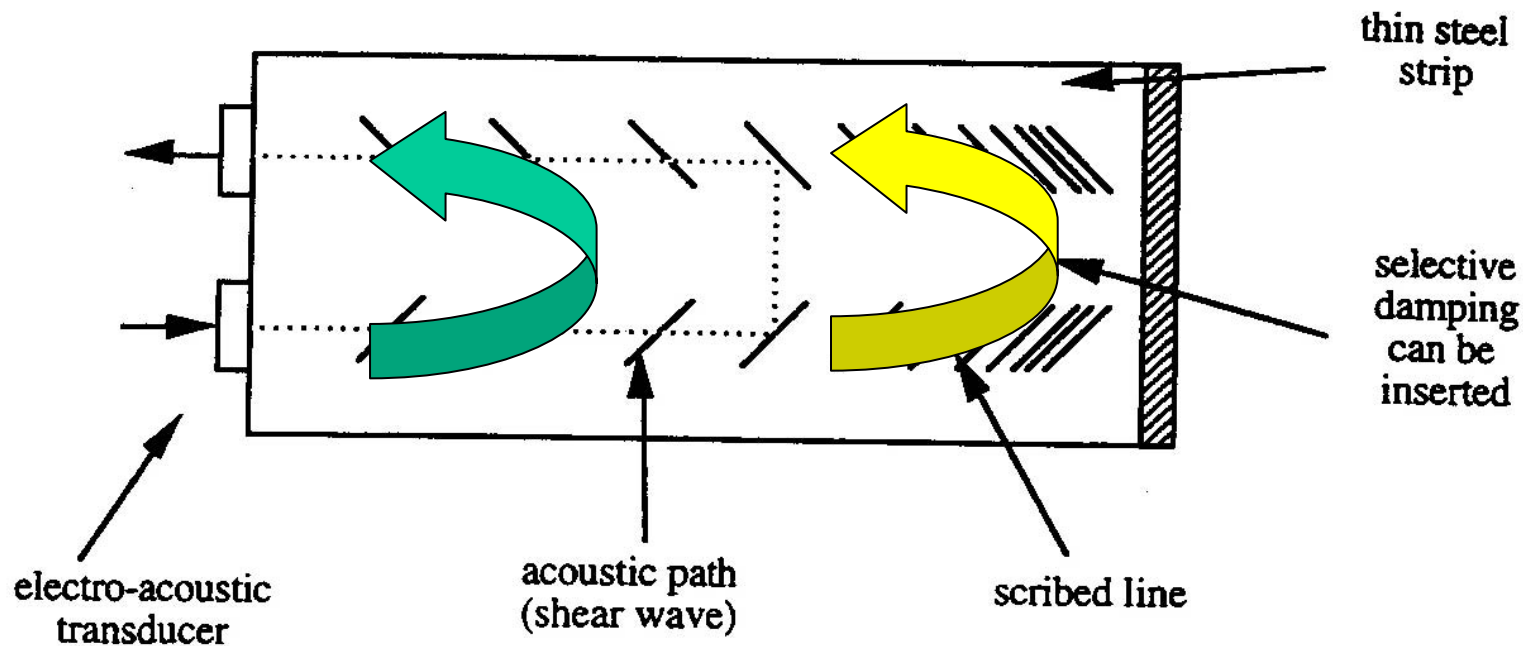

Utsendt bølgeform.

Tidskomprimert signal

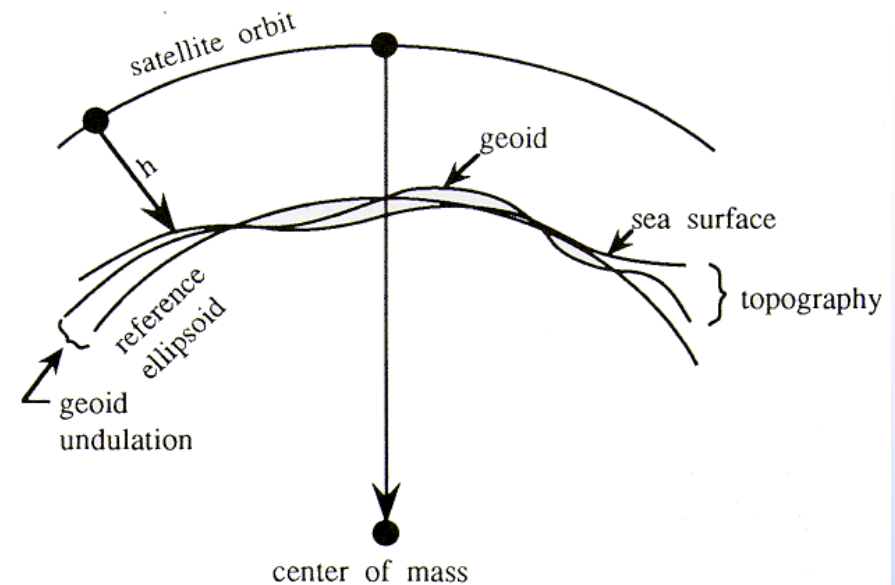
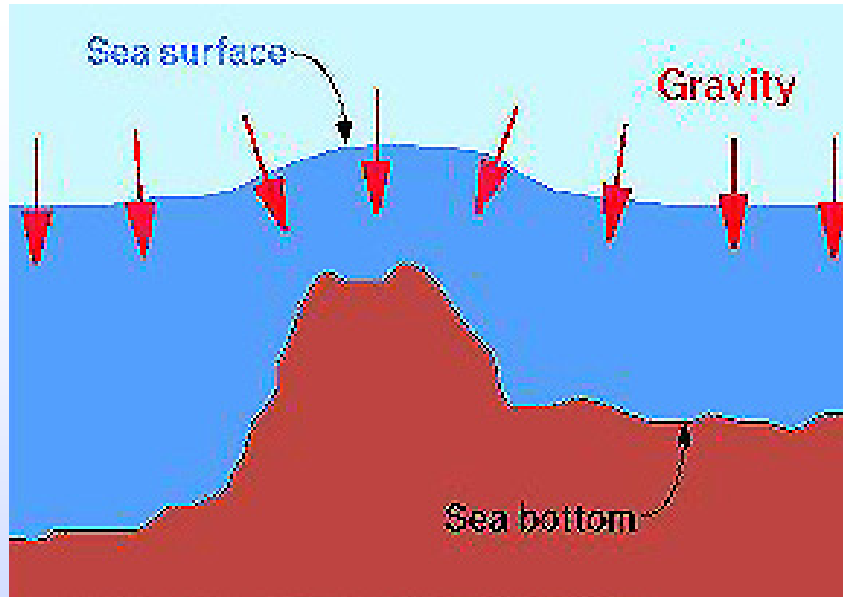
Akustisk overflatebølgefilter

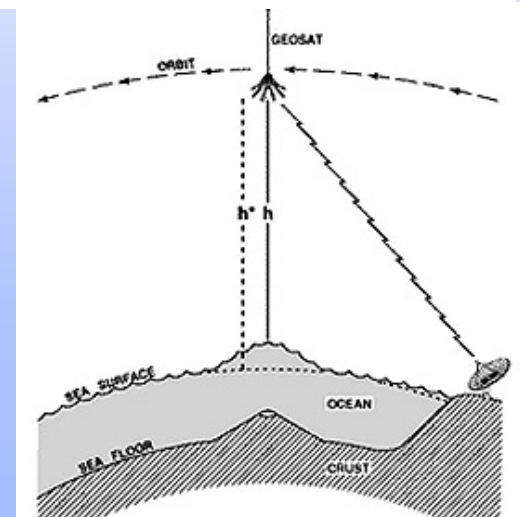
Elektriske signaler gjøres om til akustiske, og de forskjellige frekvenskomponentene går forskjellig veilengde i filteret.

Dette gir pulskompresjon, dechirping.

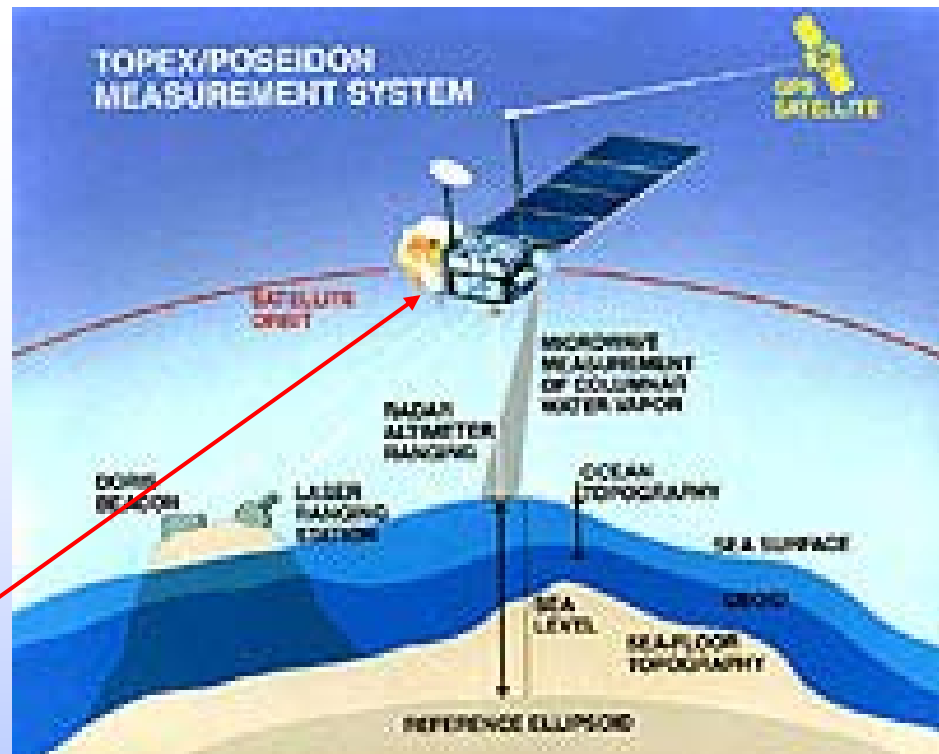
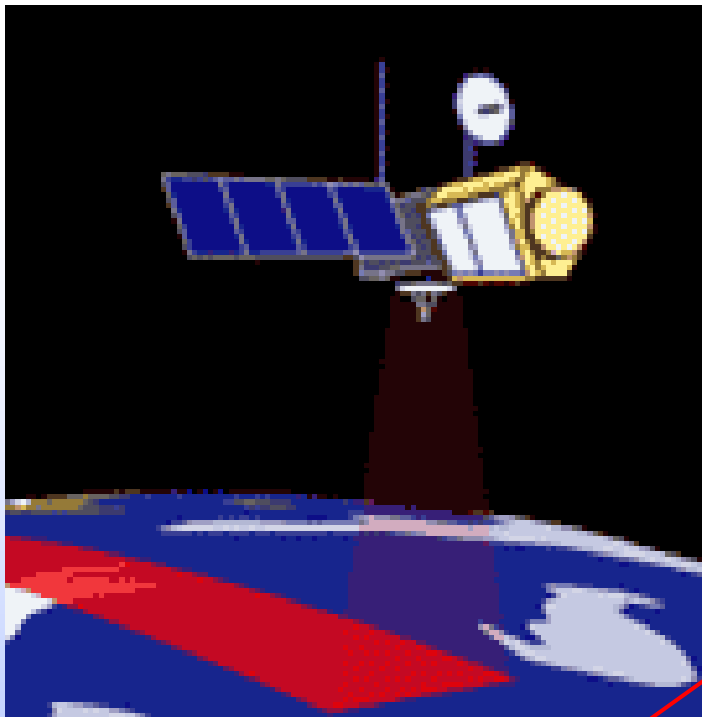
Radar høydemåler

- Beregning av havoverflaten basert på
- nøyaktig avstandmåling satellitt havoverflate
  - nøyaktig kjennskap til normalvannhøyde
  - nøyaktig kjennskap til satellittbanen

Topex Poseidon

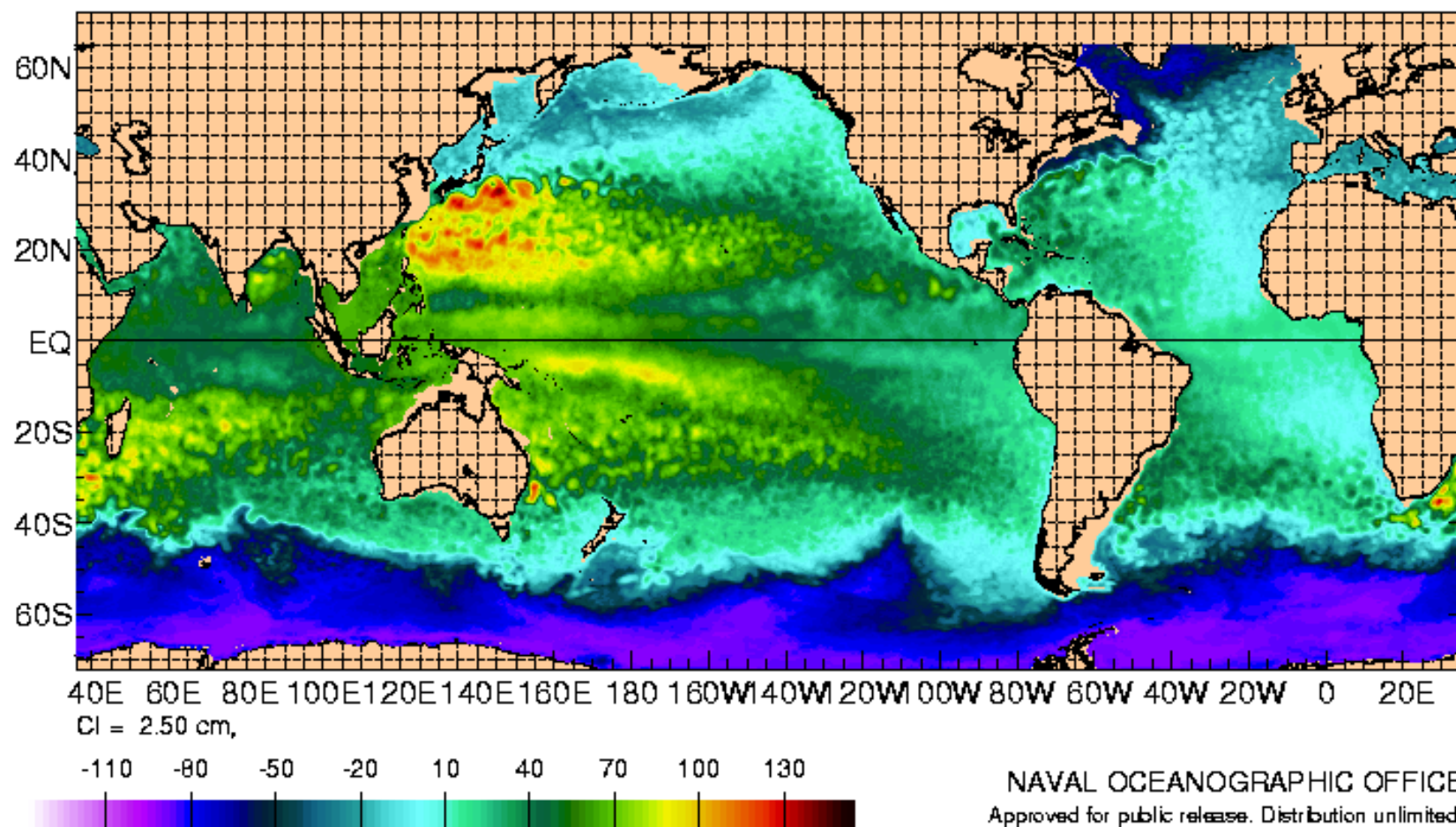

Banehøyde 1336 km.
Målenøyaktighet 4 – 5 cm.
Hastighet 7 km/s
Repetisjonsperiod 10 dager
Høydemålere ved 13,6 og 5,3 GHz
CNES 13,65 GHz

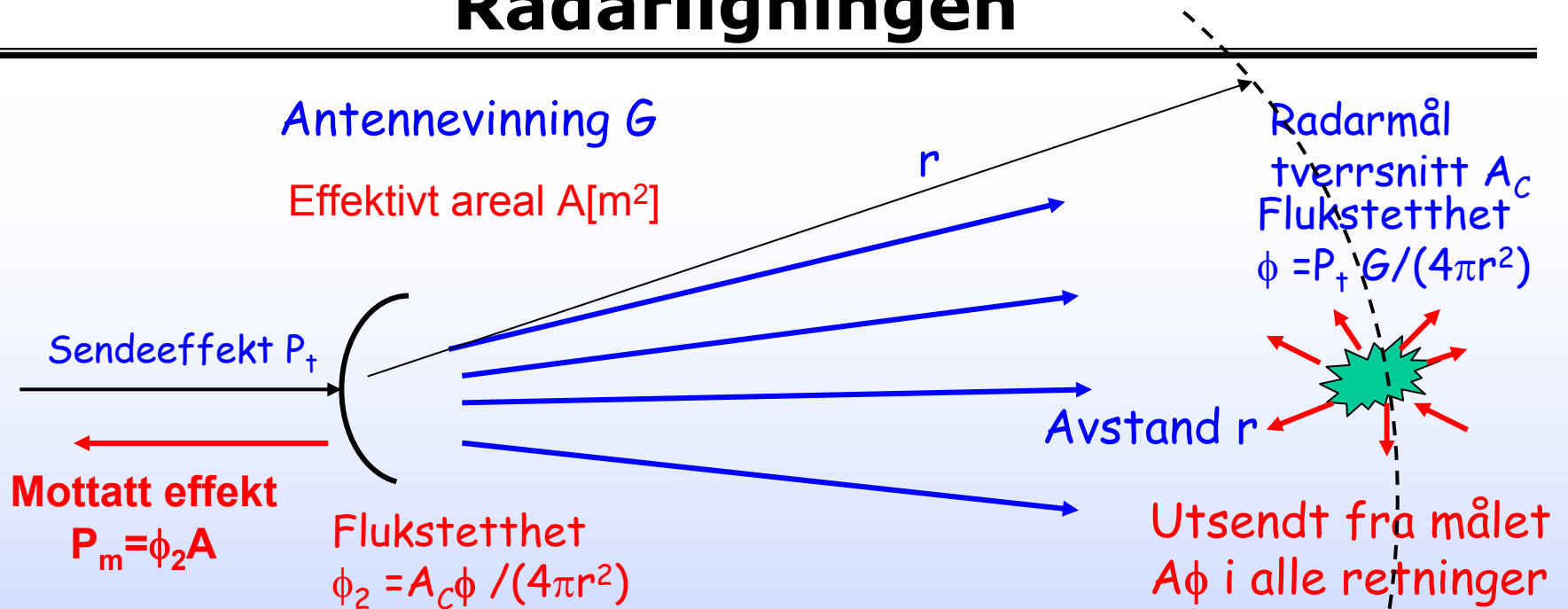
TOPEX, 3. april 2005

UNCLASSIFIED: 1/16° Global NLOM

SSH ANALYSIS: 20050403

Radarligningen

Sammenhengen mellom areal og antennevinning $G = 4\pi \frac{A}{\lambda^2}$

$$P_m = P \cdot G \cdot \frac{1}{4\pi r^2} \cdot A_c \cdot \frac{1}{4\pi r^2} \cdot A$$

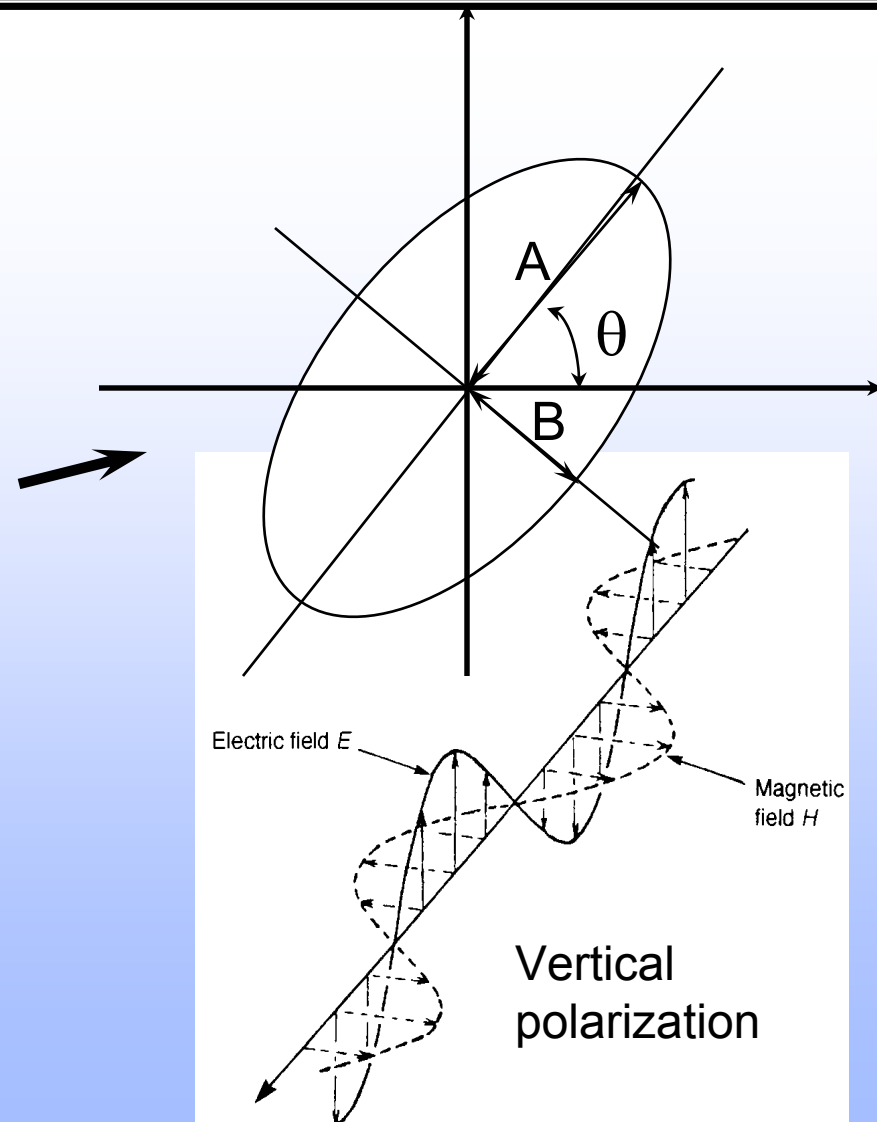
Radarligningen.

$$P_m = \frac{P_t \cdot G^2 \cdot \lambda^2 \cdot A_c}{(4\pi)^3 \cdot r^4}$$

POLARISASJON

- **Lineær polarisasjon**
  - Retning
- **Sirkulær pol.**
  - Rotasjonsretning
- **Elliptisk polarisasjon**
  - Retning
  - Aksialforhold (A/B)
  - Helningsvinkel, θ ,

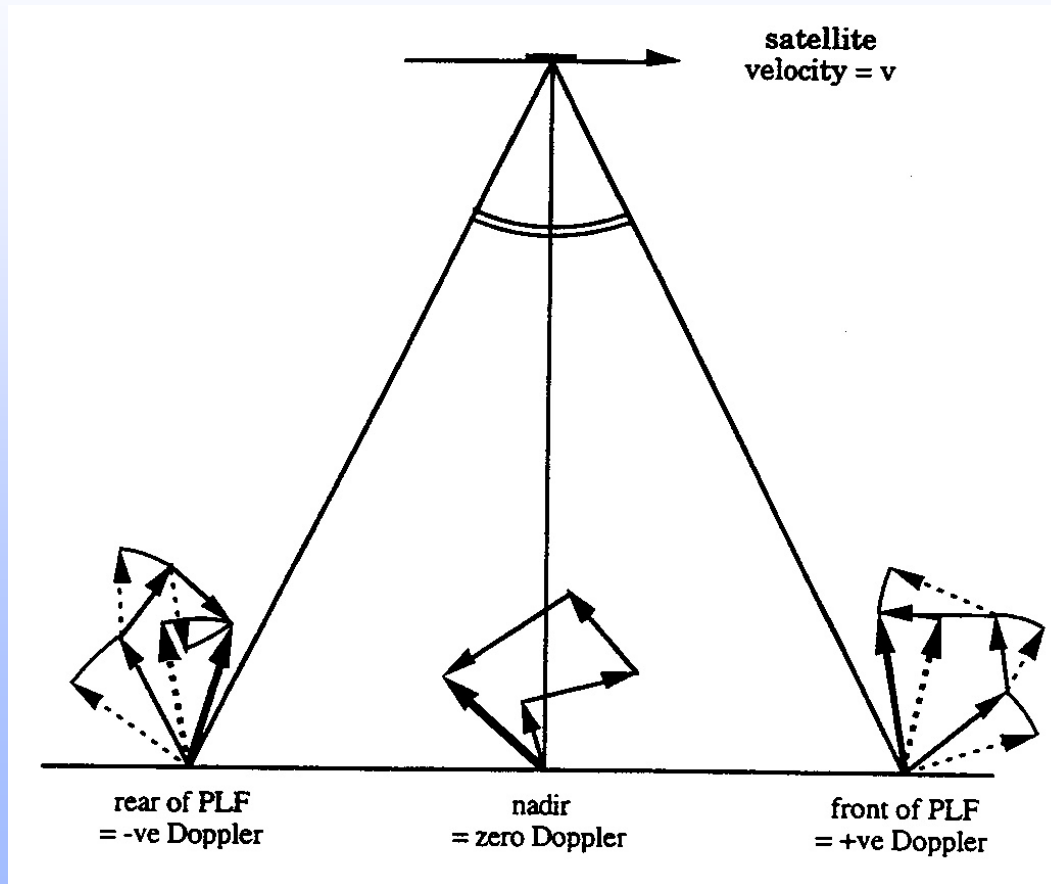

Doplerforskyvning

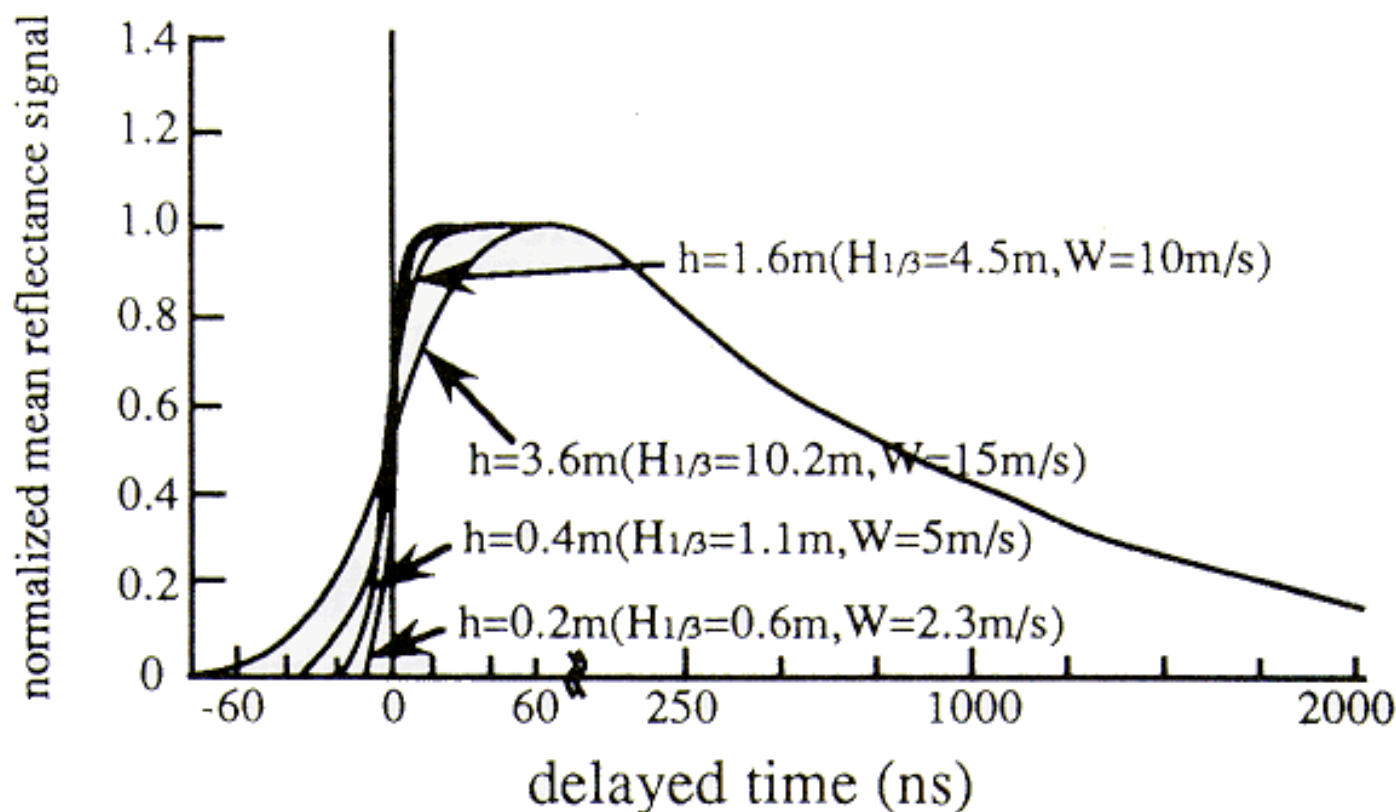
Frekvensforskyvning $\Delta f = -\frac{(dr/dt)}{\lambda}$

Når veilengden for signalet avtar, øker mottatt frekvens med veilengdereduksjon per sekund målt i bølgelegder.

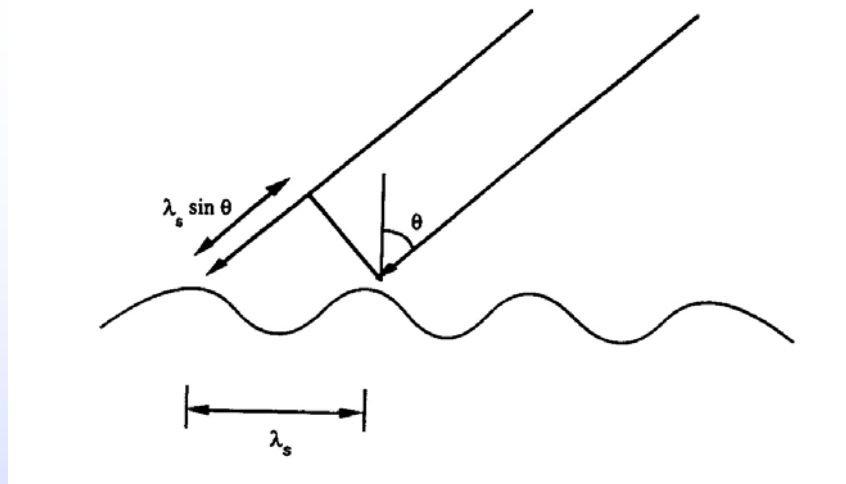
Med en frekvens på 10 GHz (10000 MHz) er bølgelengden 0,03 meter. Hvis avstand sender (via mål) til mottaker avtar med 3 km per sekund vil frekvensen for mottatt signal ligge $3000/0,03 = 100\ 000\ \text{Hz} = 100\ \text{kHz}$

Spredningskoeffisienter for havbølger

Økende bølgehøyde gir økt spredning i tid av det reflekterte signalet.

Deteksjon av bølger, Bragg-resonans

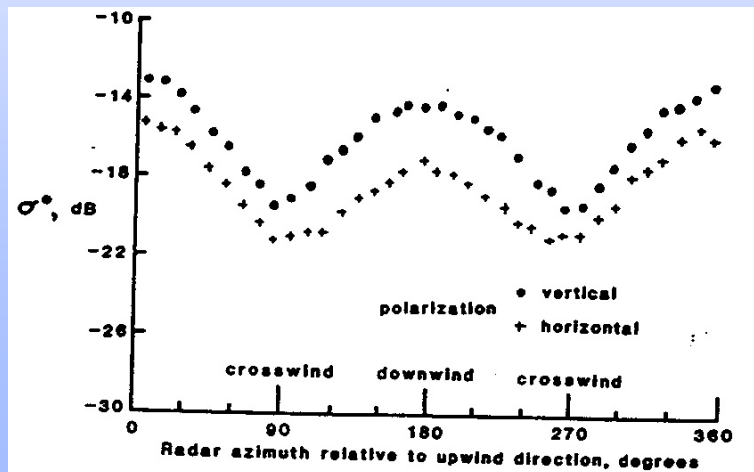

Resonans når

$$2\lambda_H \cdot \sin \theta = n \cdot \lambda_R$$

Hvis vi kunne regulere bølgelengden kunne vi måle bølgelengden for bølgene på havoverflata..

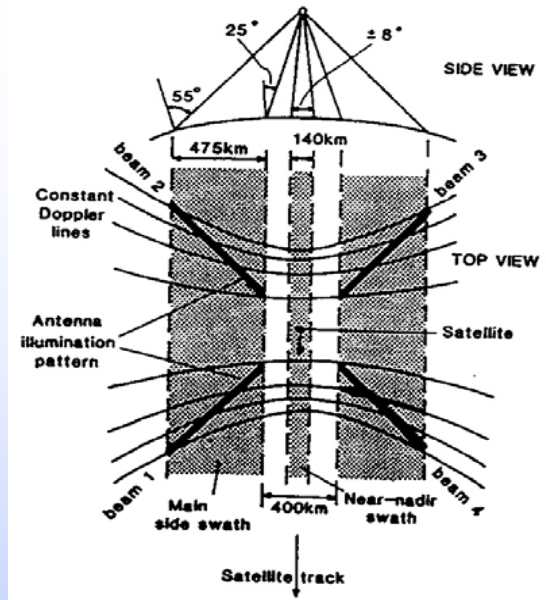
SEASAT A Satellite Scatterometer (SASS)

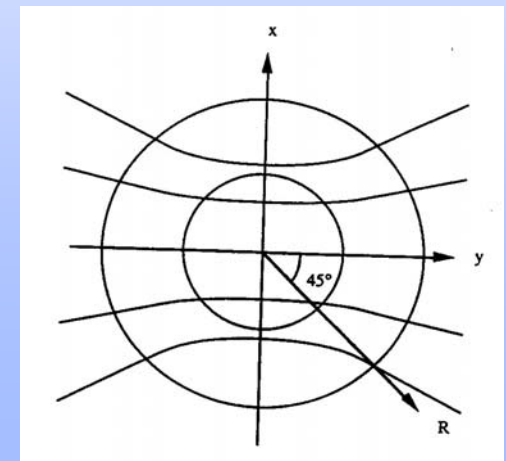
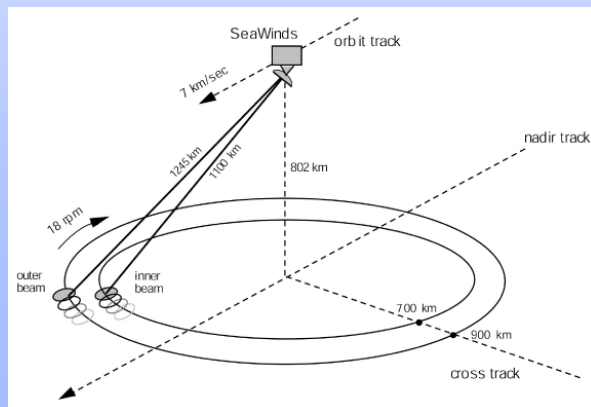
Tilbakespredingen varierer med retningen for bølgene (asimut) (Målt med 45 grader innfallsvinkel)

For å kunne bestemme bølgeretning må det derfor foretas flere målinger.

Seasat-A Satellite Scatterometer System

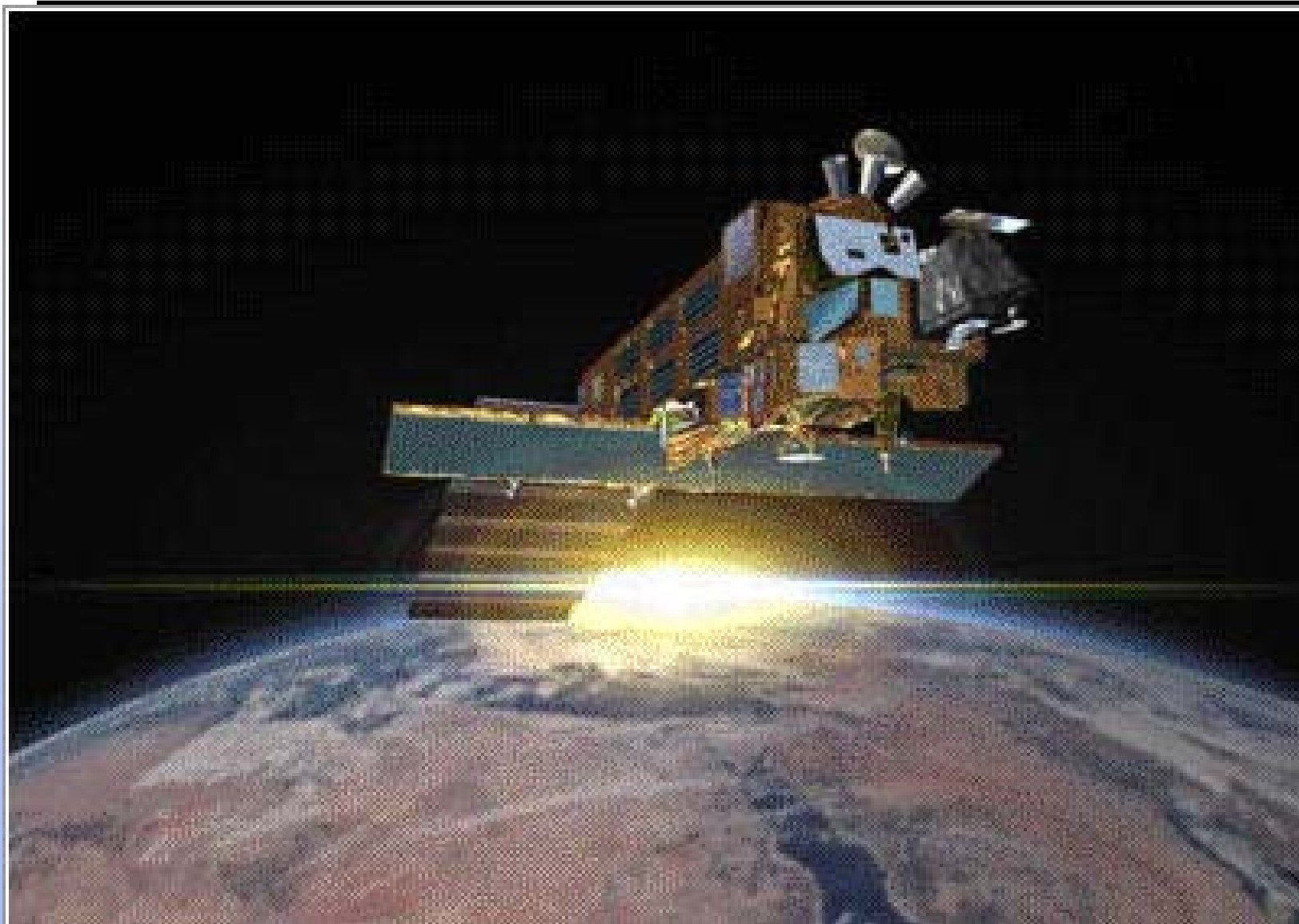

Frekvens 14,6 GHz
 Antall stråler: 4
 Ståleretninger: 45 grader
 Asimut strålebredde: 0,5 grader
 Elevasjon strålebredde 25 grader
 (Dekningsområde nadir: 140 km)
 Polarisasjonsretninger: H og V
 Tid mellom målinger
 i forskjellige retninger: 1 - 3 min

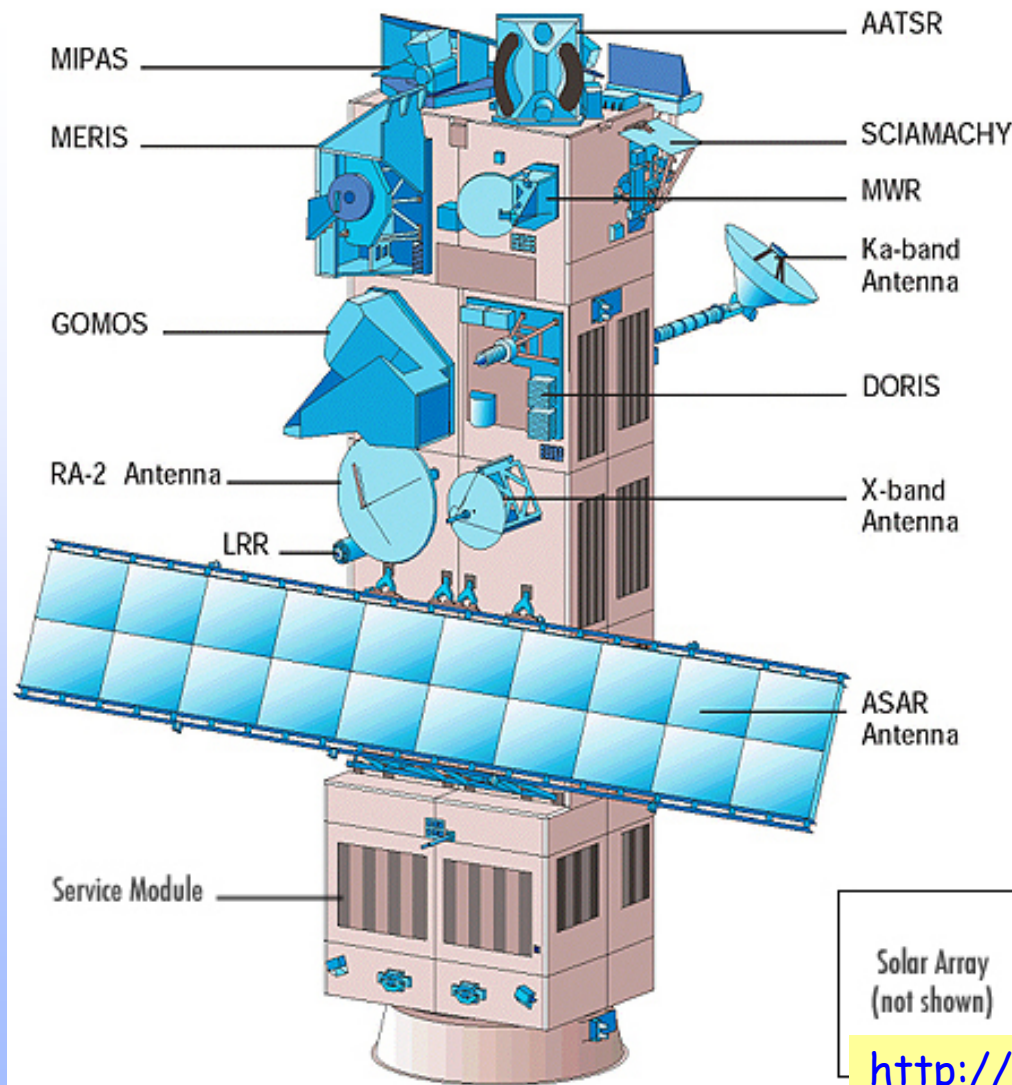

Oppløsning i
Dopplerskift
og avstand

ENVISAT

ENVISAT

MWR

(MicroWave Radiometer)

The main objective of the MicroWave Radiometer (MWR) is the measurement of the integrated atmospheric water vapour column and cloud liquid water content, as correction terms for the radar altimeter signal.

In addition, MWR measurement data are useful for the determination of surface emissivity and soil moisture over land, for surface energy budget investigations to support atmospheric studies, and for ice characterization.

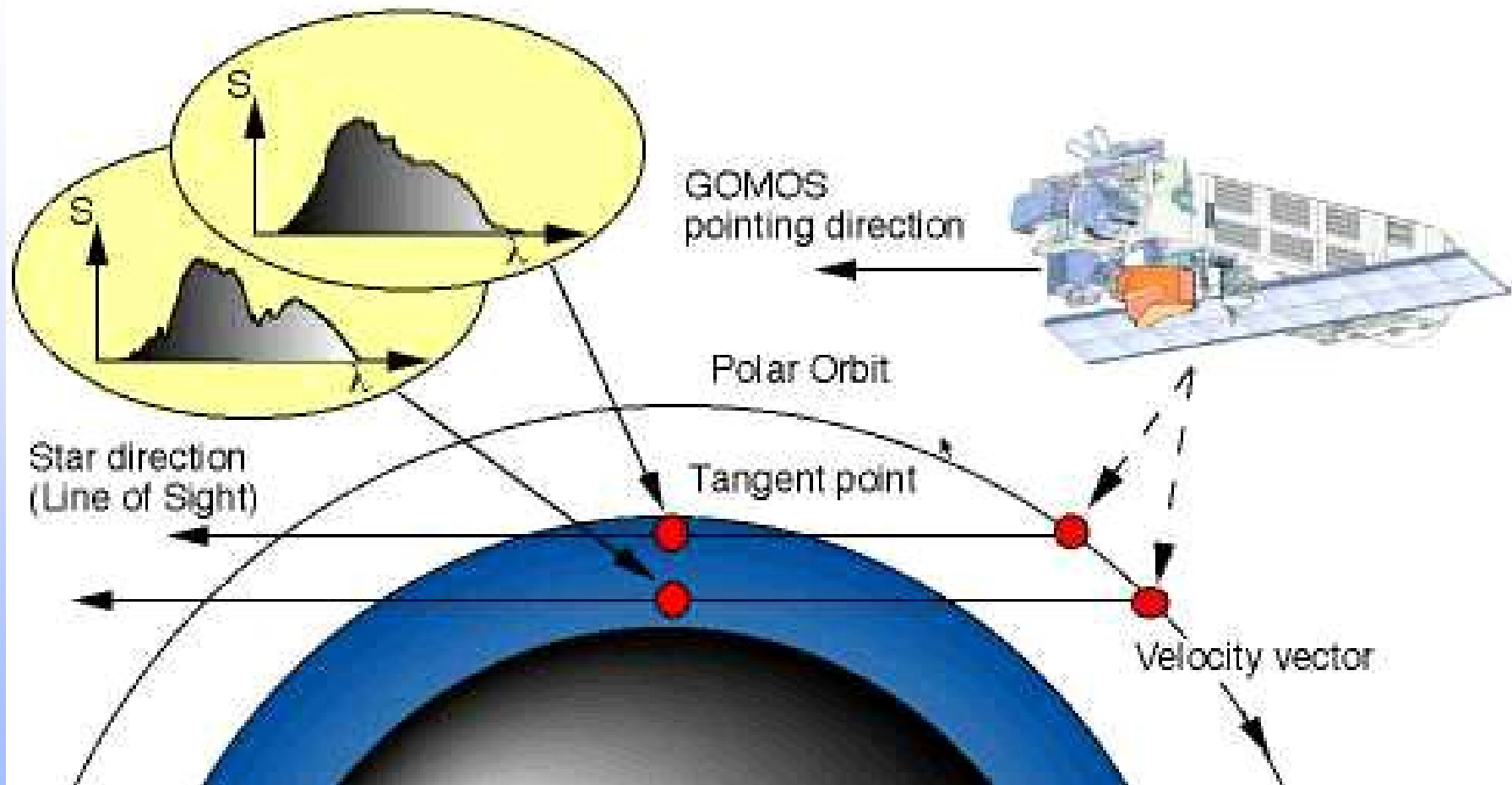
<http://envisat.esa.int/instruments/tour-index/>

GOMOS

Prinsippet for GOMOS

Global Ozone Monitoring by Occultation of Stars

Oppgaver for GOMOS

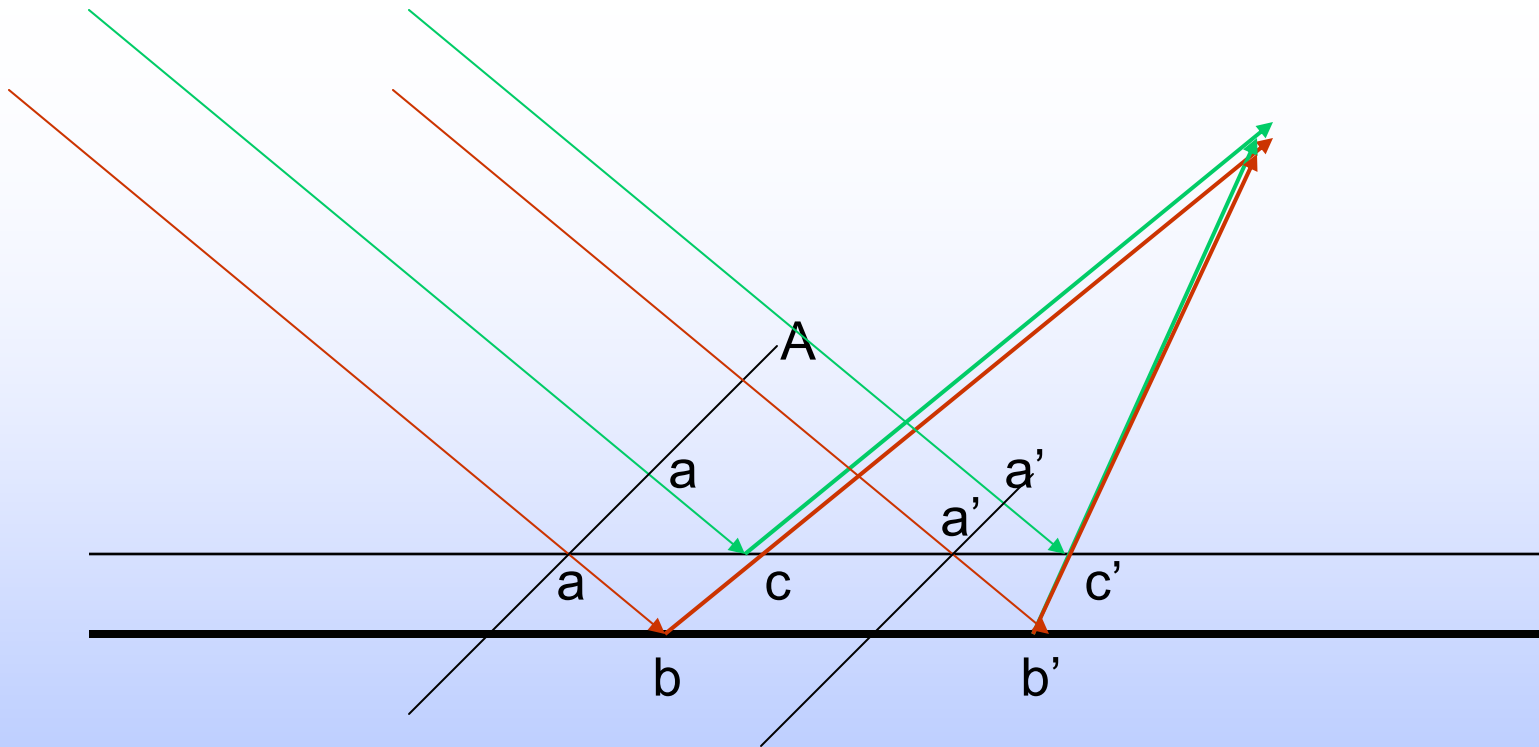

- Measurement of profiles of ozone, NO₂, NO₃, OClO, temperature, and water vapor;
- Day- and night-side measurement capability;
- Global coverage with typically over 600 profile measurements per day;
- Altitude measurement capability between the tropopause and 100 km;
- Altitude resolution of better than 1.7 km.

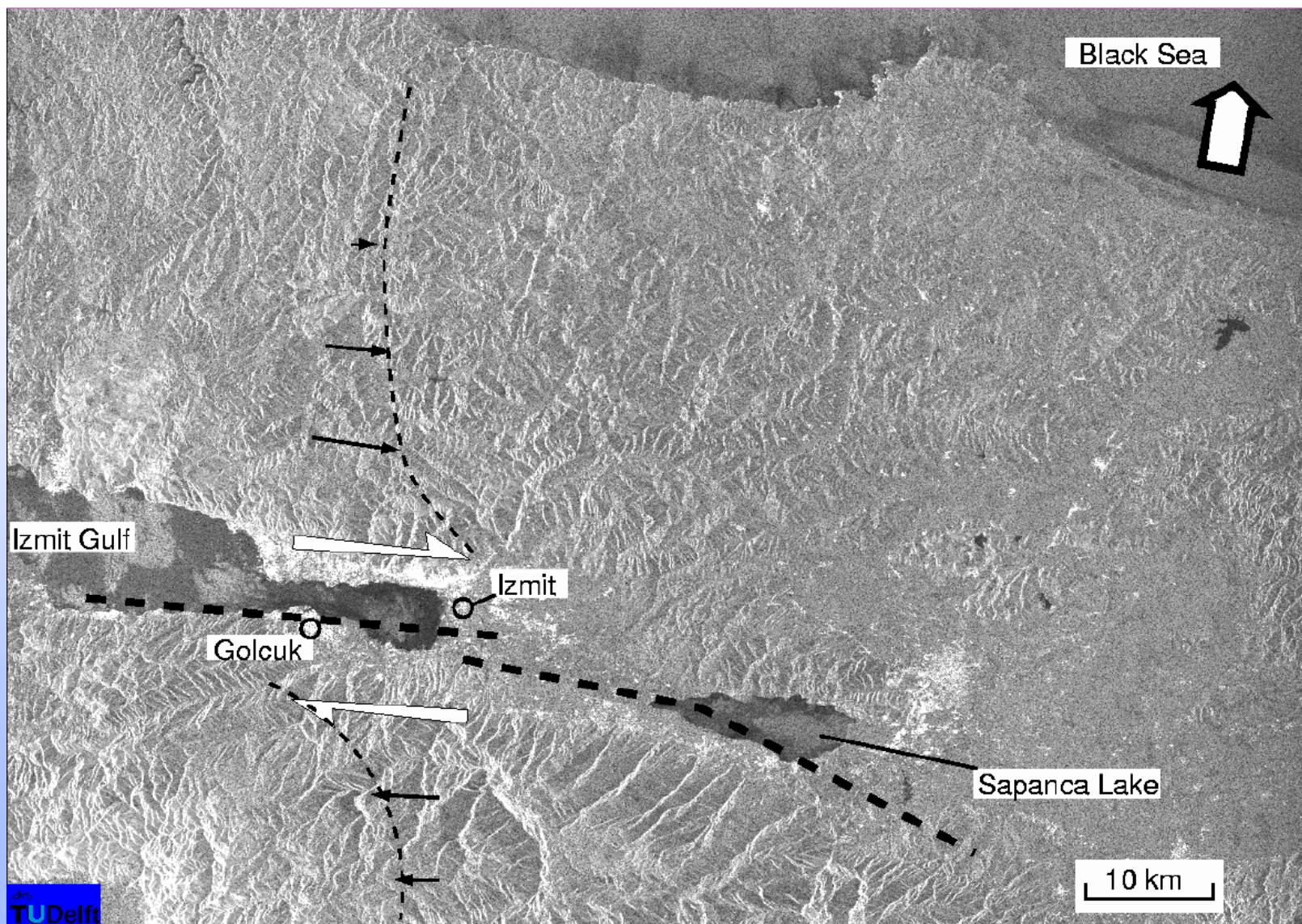

Interferometri

Interferometri

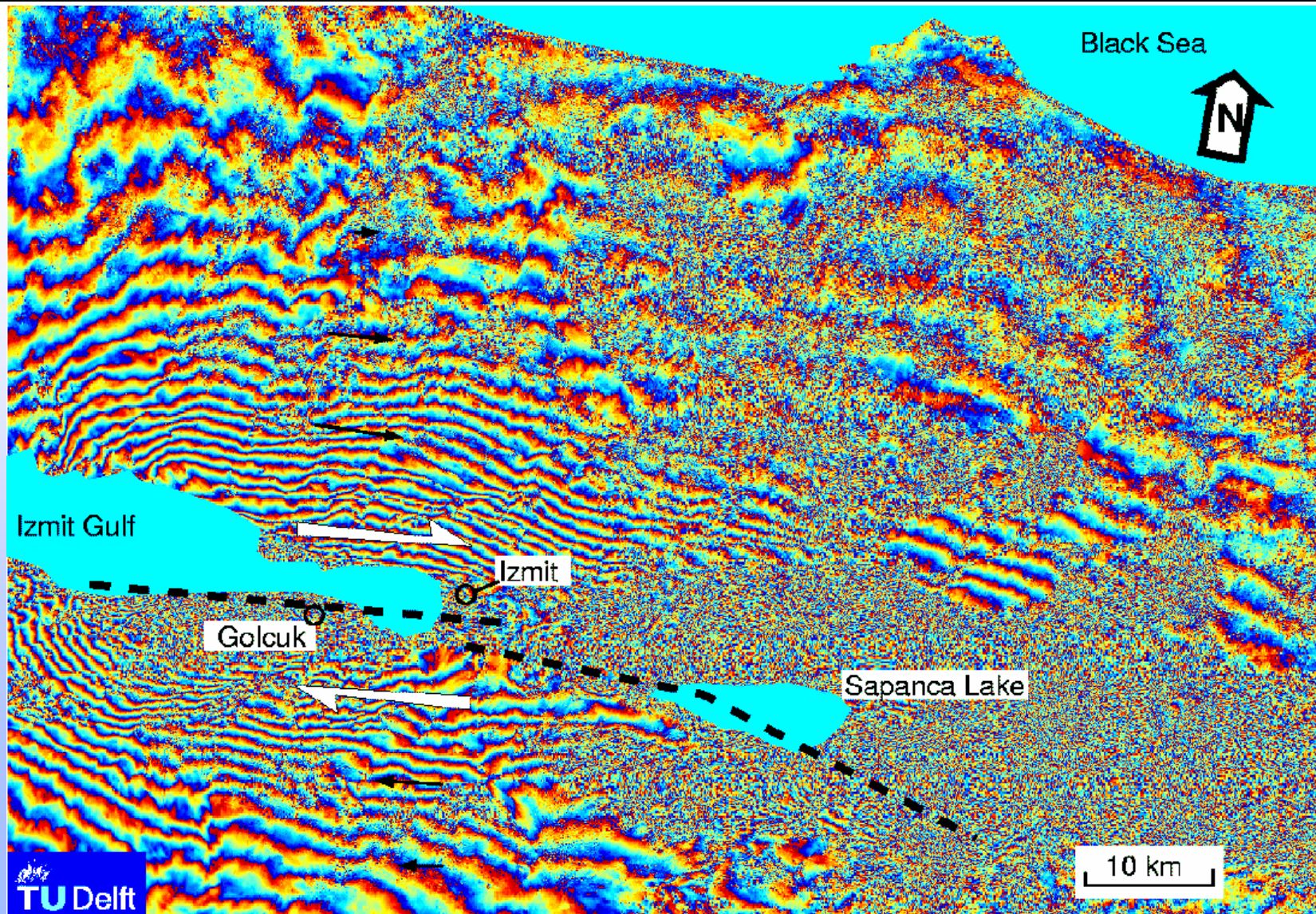

SAR-bilde av Nord-Tyrkia

Interferogram av Nord-Tyrkia

Vulkanen Etna
